

NEDERLAND

POLEN

UIT DE INHOUD:

De nationale Poolse feestdag

Aardolie

Landbouwinvesteringen

Zes nieuwe kolenmijnen

Productie der zware machines

Ontwikkeling van de Poolse
film

Fotoreportage

Poolse volkstoneel

Nieuwe grondwet in Polen

Bach en Polen

Poolse kinderboeken

UITGAVE DER VERENIGING
NEDERLAND-POLEN

Scène uit het klassieke Poolse theaterstuk „Wesele” (Bruiloft) van Wyspianski. Men ziet de optredende in de Krakówse klederdrachten

De nieuwe Poolse speelfilm

„De Première van Warszawa”

zal voor het eerst en uitsluitend in Nederland op de Nationale feestdag worden gedraaid. Deze film, die een typisch volkskarakter draagt, heeft tot inhoud de Poolse nationale opera „Halka” van St. Moniuszko, een van de grootste Poolse componisten, en speelt in de tijd van de lente der volkeren. Moniuszko's opera „Halka” heeft de harten van alle Polen veroverd en ontbreekt op geen enkel repertoire in het gehele land.

LYA ZIVERTS

zal op deze avond Poolse liederen en fragmenten zingen uit de opera Halka.

NEL OOSTHOUT

de internationaal bekende Nederlandse voordrachtskunstenaar zal toepasselijke liederen voordragen

FELIX DE NOBEL

speelt en begeleidt

De Ver. Nederland—Polen organiseert, zoals elk jaar op de dag van de bevrijding van Polen, de nationale feestdag, een speciale avond, welke gewijd is aan de versterking en verdieping van de culturele vriendschapsbanden tussen beide landen.

Viering nationale feestdag

Nederlandse kunstenaars van naam verlenen op deze avond, die plaats zal vinden op Zondag 22 Juli 20 uur a.s. in de grote zaal van Krasnapolsky te Amsterdam, hun medewerking. Toegangsbewijzen à f 0.50 zijn dagelijks verkrijgbaar aan het bureau van onze vereniging tussen 10 en 5 uur en des avonds van half acht af aan de ingang van de zaal.

Redacteuren:

S. van Praag

M. Górzynski

Postrek. 518467

Penningm. v. d.

Ver.Nederland-

Polen - Leiden

Nederland- Polen

Redactie-Secretariaat: (Redakcja i Administracja) J. W. Brouwersplein 7 - Telefoon 20992 - Amsterdam

Over de ruil van een kleine Poolse streek tegen een soortgelijk Russische is veel misverstand ontstaan. Wij beginnen daarom ons artikel over „Aardolie”, welke in deze nieuwe Poolse streek veel voorkomt met een citaat uit een rede door de Sejm-afgevaardigde Zawadzki over deze quaestie gehouden.

„Ik wil wijzen op de motieven, welke geleid hebben tot het sluiten van het Verdrag tussen de regeringen van Polen en de U.S.S.R.

Het hoofdmotief, welk de doorslag gaf, dat de Poolse regering het initiatief nam tot de gebiedsruil en de Overeenkomst ondertekende, is de aanwezigheid van een aantal oliebronnen en van aardgasaders in het gebied, dat de S.U. aan ons heeft afgestaan. Dank zij deze overeenkomst verkrijgen wij uiterst kostbare en voor onze economie onmisbare brandstoffen.”

Uitbreiding van de aardolie-industrie.

De grote concerns, aan welke vóór de oorlog de olievelden van Polen toebehoorden, waren van mening, dat de exploitatie ervan niet lonend was. De oliewinning in Polen ging voor de oorlog steeds meer achteruit. Meer en meer vatte de mening post, dat de Poolse olievelden waren uitgeput. Ook de bezettingstijd droeg bij tot het verval der Poolse aardolie-industrie. Daarom was het ook na de bevrijding een zeer belangrijke taak, de voornaamste oliegebieden: Krosno, Gorlice en Jasielsk door ruime investeringen weer tot bloei te brengen.

Enige deskundigen bleven echter op het standpunt staan, dat de oliewinning in Polen niet rendabel was. Zij beweerden, dat het nutteloos was, de aardolie-industrie van Polen weer te gaan opbouwen, want dat het voordeliger en gemakkelijker was, olie uit andere landen in te voeren.

De regering van Polen besliste

Aardolie

echter anders. De aardolieindustrie kreeg voor de wederopbouw en de verbetering van verouderde inrichtingen belangrijke kredieten. In plaats van de oude boomethodes werd een nieuw systeem van draaiboring ingevoerd. De oude, vlakke boringen tot 1000 m. diepte werden vervangen door boringen tot veel groter diepte.

In strijd met de mening van vele „specialisten” uit de vooroorlogse en de bezettingstijd nam de olieproductie van Polen in snel tempo toe. De per hoofd der bevolking verbruikte hoeveelheid olieproducten is een maatstaf voor de steeds voortgaande motorisering der bedrijven.

Het jaarlijks verbruik van olieproducten per hoofd der bevolking was vóór de oorlog ongewoon laag en bedroeg 13,7 kg. In 1947 steeg dit tot 19 kg.

Hierbij moet bovendien worden opgemerkt, dat voor de oorlog 4 kg van het jaarlijks verbruik per hoofd der bevolking aan verlichtingsdoeleinden wegging. De toenemende electrificatie van het Poolse dorp had tot gevolg, dat het petroleumverbruik voor verlichting in 1948 tot 2,4 kg daalde.

In 1955 zullen in Polen 80.700 tractors (omgerekend in 15 PK-

tractors) werken, 22% van alle goederen zullen met vrachtauto's worden vervoerd. Dit zal een olieconsumptie van 57 kg per hoofd der bevolking tot gevolg hebben.

Het zesjarenplan schrijft voor, een toeneming van de aardolieproductie tot 394.000 ton.

Een dergelijke ontwikkeling krijgt pas betekenis, als men de vooroorlogse

productie als vergelijkingsmaatstaf neemt en dan constateert, dat in de periode van 1928/37 een productiedaling van 32,6% plaats vond. Behalve een intensievere exploitatie der bestaande velden, worden in vele streken des lands op grote schaal proefboringen ondernomen. Volgens een rapport van het staats geologisch instituut mag men aannemen, dat deze boringen met succes bekroond zullen worden. In dat geval zou de productie tot boven de door het zesjarenplan voorgeschreven hoeveelheid kunnen worden opgevoerd.

De aardgas-voorziening van het land zal in de loop van het zesjarenplan zo worden uitgebreid, dat meer dan 40 steden en dorpen, die tot nu toe nog niet bij het gasnet waren aangesloten, van aardgas zullen worden voorzien. Ook de productie van gasoline wordt in Polen sterk bevorderd. De door het plan voorgeschreven aardolie- en gasproductie zal in 1955, ondanks de gestegen behoefte, groter zijn dan in 1949. Voor volledige dekking der behoefte zullen leveringen uit het buitenland nodig zijn, maar deze zullen belangrijk minder worden, zodra met de binnenlandse productie van synthetische benzine kan worden begonnen.

Actuele vragen betr. de Poolse olieraffinaderij.

Het eerste doel van de Poolse olieraffinaderij na de oorlog was de vergroting van de productie van volwaardige smeeroliën, om voor dit artikel onafhankelijk te worden van het buitenland. Tegelijk hiermee moest het technische procédé van het onttrekken van het asfalt aan de resten door middel van propaan, het raffineren met behulp van oplosmiddelen en het ontparafineren van zware parafineoliën en van de van asfalt gezuiverde resten worden toegepast. Het onttrekken van asfalt aan de resten was in Polen al voor de

oorlog bekend, maar het geschiedde slechts door een kleine primitieve proefinstallatie met een capaciteit van ongeveer 200 ton per maand. Deze installatie kon intussen verbouwd en uitgebreid worden. Met het raffineren van smeeroliën met behulp van cresol, het oplosmiddel, waarover Polen in voldoende hoeveelheid beschikt, was men eveneens reeds voor de oorlog begonnen. Ook hierbij werd gebruik gemaakt van oude installaties met alle schaduwzijden van het periodieke proces, zoals dit blijkt uit vergelijking met de grote installaties. In het eerste geval verkrijgt men namelijk geringe resultaten bij gebruik van

overmatig grote hoeveelheden cresol, door distillatie in ketels en onder buitengewoon ongunstig hygiënische omstandigheden. Men probeert nu dit proces te moderniseren door invoering van extractie zonder onderbreking en vernieuwing van het oplosmiddel. De enige voorbeelden, die Polen ter beschikking stonden, waren de Tchechische raffinaderijen, die volgens het Szidy-Pöhl-patent werken en het slingerprocédé (centrifuges en centrifugaalpomp) toepassen voor het mengen. Deze methode kon in Polen echter niet worden toegepast, omdat de aankoop van deze machines in Zweden wegens de lange leveringstijd de bouw sterk zou vertragen. Ook waren er moeilijkheden bij het verkrijgen van de aanzienlijke bedragen aan deviezen en deze methode vereiste bovendien zeer geschoolde vaklieden. Men behielp zich daarom met een typische proefinstallatie in de vorm van een extractiezuil van eigen constructie. Deze methode wordt sinds 1949 toegepast en wel tot volle tevredenheid, zonder dat tot nu toe enige reconstructie nodig is geweest.

Begin 1950 ging men over tot het vernieuwen van het oplosmiddel door verwarming van de verwerkte materie. Dit geschiedde eveneens volgens plannen van Poolse ingenieurs. Deze eind Juli 1950 in bedrijf gestelde regeneratie-inrichting betekent volgens de mening van deskundigen na langjarige inspanning een belangrijke stap voorwaarts in de modernisering van de Poolse olieraffinaderij met een originele installatie naar eigen constructie.

Met behulp van een verbeterd apparaat, dat in een tweede raffinaderij werd gemonteerd, ging men een stap verder, doordat men twee extractiezuilen voor betere verdeling der bewerkte grondmaterie opstelde en de beide eindproducten „Raffinade I” en „Raffinade II” verkreeg, analoog aan het in Tchechoslowakije met behulp van centrifugaalpomp verkregen resultaat.

De cresolraffinaderij, die nu in alle olieraffinaderijen wordt toegepast, wordt van deskundige Poolse zijde de modernste ontwikkelingsvorm voor het produceren van hoogwaardige motoroliën genoemd, welke de methode van de Tchechoslowaakse industrie verre overtreft.

Nu dit probleem is opgelost, houden de Poolse raffinaderijen zich met een nieuwe, nog veel moeilijker opgave bezig, en wel met de technische en constructieve bereiding van zware parafineolie. Deze taak is de Poolse raffinaderij-industrie opgelegd door het zes-

Een gedeelte van een Poolse olieraffinaderij

jarenplan (tot 1955). Daar echter de sterke vraag naar hoogwaardige motorolie het niet mogelijk maakt, te wachten op nog onzekere originele oplossingen, wordt een raffinaderij, die de grootste hoeveelheid binnenlandse ruwe oliën verwerkt, met een barisolapparaat uitgerust. Deze methode wordt als de enige beschouwd, die zonder grote vertragingen en moeilijkheden door de Poolse bedrijven kan worden overgenomen. De barisol-methode zal dan op die manier verder ontwikkeld worden, zodat de ontparaffinerig, met behulp van binnenlandse cresol, de aankoop van andere oplossingsmiddelen in het buitenland overbodig maakt.

Het Poolse aardolie-instituut.

Eind 1944 werd in Krosno een Aardolie-instituut opgericht. In de jaren 1945 en 1946 hield het zich bezig met wetenschappelijke onderzoekingen, vooral met de aardolie-geologie en het winnen van de olie. In 1947 werd het werkteerterrein van het Instituut uitgebreid tot de verwerking ervan. In 1946 werd een aardolie-school opgericht en in 1948 een proefstation, om experimentenmaterieel voor de industrie te verzamelen. Tot het midden van 1948 was het Aardolie-instituut ondergeschikt aan het centraal bestuur voor de aardolie-industrie, daarna fungeerde het onder het Centraal Instituut voor natuurlijke brandstoffen. Vanaf 1950 is het werkzaam als Centraal Aardolie-instituut en staat onmiddellijk onder het Ministerie van Mijnbouw. Tegenwoordig bestaat het uit drie werkplaatsen voor wetenschappelijk onderzoek, en uit een technische afdeling.

De technische afdeling geeft het maandblad „Nafta” uit en heeft twee vakbibliotheken en een archief, dat alle wetenschappelijke gegevens voor oliewerkzaamheden, normalisering, psychotechnische onderzoekingen, arbeidshygiëne en veiligheid bevat.

Tijdens de vijf jaren van zijn bestaan heeft het Instituut 134 grote onderzoekingen verricht, 1350 rapporten en deskundige adviezen uitgebracht en ongeveer 10.000 verschillende onderzoekingen en uitgebreide analyses uitgevoerd. Bovendien stelde het 800 vaklieden op verschillende speciale terreinen der aardolie-industrie ter beschikking.

Het hoofddoel van de indiching voor geo-analyse van het Aardolie-instituut is het vinden van nieuwe methodes voor de ontdekking van aardolie en het vervaardigen en onderzoeken van apparaten voor industrieel gebruik, voordat ze in het arbeidsproces van de industrie

worden ingeschakeld. In de inrichting voor de oliewinning werd met speciale ijver gewerkt aan methodes voor een rationele exploitatie der oude olievelden en men tracht eveneens de boorwerkzaamheden te vereenvoudigen.

De inrichting voor aardolie-technologie houdt zich vooral bezig met problemen, die met de raffinaderij-industrie in verband staan. Hierbij wordt met de industrie-leiding overeengekomen, welke problemen het eerst zullen worden behandeld.

Behalve deze voor de industrie belangrijke problemen behandelt de inrichting voor aardolie-technologie ook kwesties, die zich sporadisch voordoen bij de verwerking der aardolie in aanverwante industrietakken.

**De Poolse handelsattaché
Kaczmarczyk Wiktor in Den
Haag, ontvangt dagelijks van
10—1 uur op zijn kantoor,
Alexanderstraat 24, Tel. 116164**

De technische afdeling van het Aardolie-instituut heeft tot midden 1948 de beroepsscholing geleid, die toen op zes aardoliescholen plaats vond. Hier werden ook psycho-technische onderzoekingen door industrieleiders verricht, om de arbeidsopbrengst en veiligheid te bevorderen. Ook werden beroepswerkzaamheden en beroepsziekten voor dit doel geanalyseerd. In de laatste vijf jaren heeft het Aardolie-instituut 50 afleveringen van het wetenschappelijk-technische tijdschrift „Nafta”, elf vakboeken en 15 brochures uitgegeven.

Rationalisatie in de aardolie-industrie.

Het Poolse zesjarenplan heeft aan de aardolie-industrie tot taak gesteld, nieuwe olievelden aan te boren en de productie van petroleum, gas en gasoline op te voeren. Als een der middelen, om deze taak te vervullen werd een hogere arbeidsprestatie en een rationeler gebruik van machines en werktuigen genoemd. Een voortdurende rationalisatie van de arbeid moet bijdragen tot vereenvoudiging van het arbeidsproces.

In de jaren 1945 en '46 greep de beweging voor rationalisatie steeds meer om zich heen. In andere tak-

ken van de industrie was reeds in 1947 een vastomlijnde ontwikkeling in deze beweging merkbaar. In de zomer van 1947 zei Minister Minc: „Het is noodzakelijk, dat de Poolse techniek en wetenschap met de activisten samenwerken. Er moet een algemeen technisch plan komen voor verbeteringen in de rationalisatie der industrie en voor vernieuwing en vooruitgang. Als dat, wat door de massa's in de vorm van hun beweging voor onderlinge wedijver is geschapen, verbonden wordt met dat wat de Poolse techniek heeft gepresteerd in de vorm van een algemeen plan voor technische veranderingen in de industrie, dan zal de Poolse industrie een grote technische revolutie hebben doorgemaakt”.

Pas in 1948 begonnen de arbeiders der Poolse olie-industrie zich zo te interesseren voor de nieuwe beweging, dat er niet minder dan 72 verbeteringen werden gemeld; 16 hiervan zijn te danken aan arbeiders. Speciale organisaties op het terrein en in de centrale hielden zich bezig met de actie voor rationalisatie en droegen er ongetwijfeld toe bij, deze beweging populair te maken. Het gevolg hiervan was, dat reeds in 1949 niet minder dan 289 verbeteringen en uitvindingen werden gemeld. Hiervan komen 35% voor rekening van de arbeiders.

In het afgelopen jaar kon in dit opzicht reeds van een massabeweging worden gesproken. De eerste zes maanden brachten 320 verbeteringen, dat is evenveel als in de afgelopen twee jaren tezamen. Het aandeel der arbeiders hierin bedraagt meer dan 50%. Door de praktische toepassing van deze verbeteringen en uitvindingen zijn in het eerste halfjaar van 1950 bijna 4 miljoen zloty bespaard, dat is dus evenveel als in de voorafgaande twee jaren tezamen. Deze gunstige ontwikkeling is toe te schrijven aan de oprichting van clubs van technici en rationalisatoren, wier hoofdtaak het is, de rationalisatie-beweging uit te breiden en de rationalisatoren te helpen. Bovendien moeten ze hun leden theoretisch en wetenschappelijk steunen. Dergelijke clubs werden in alle ondernemingen der aardolie-industrie opgericht. Thans beschikt de Poolse aardolie-industrie over 20 clubs van technici en rationalisatoren.

In dit verband moet nog worden opgemerkt, dat de samenwerking tussen vertegenwoordigers der wetenschap en rationalisatoren en activisten zich buitengewoon gunstig ontwikkelt en ertoe heeft bijgedragen, de belangstelling der arbeiders voor de rationalisatie-beweging te doen toenemen.

DE LANDBOUWINVESTERINGEN IN HET ZESJARENPLAN

De investeringen van het Zesjarenplan openen de perspectieven van grote resultaten, grote sociale veranderingen en tonen ons de nieuwe structuur van het industriële en agrarische Polen met een hoge economische ontwikkeling en levensstandaard.

Tegelijk met de ontwikkeling van de industrie voorziet het plan in een aanzienlijke verhoging der agrarische productie. Dank zij de steun en de zorg van de regering wordt een krachtige ontwikkeling van de staatsboerenbedrijven mogelijk gemaakt en de vruchtbaarheid van het akkerland opgevoerd. In verband werd sterk de nadruk gelegd op de electrificatie van het land en de mechanisatie van de landbewerking. De boerenbedrijven worden uitgerust met tractoren en machines, er wordt gebruik gemaakt van de nieuwste agrobiologische vindingen. Door dit alles voorziet het Zesjarenplan in een algemene productie-toename met 50% in verhouding tot 1949, een jaar nog wel van een buitengewoon gunstige oogst, hetgeen betekent, dat iedere bewoner van Polen meer dan tweemaal zoveel landbouwproducten ter beschikking zal hebben als vóór de oorlog. Overal zien wij een geweldige groei: tarwe 58%, gerst 90%, gerst 90%, aardappelen 82%, oliehoudende planten 134%, terwijl de veestapel met 68% zal toenemen.

Dergelijke resultaten zijn niet alleen mogelijk maar ook reëel, dank zij de grote sommen, die de regering in de landbouw en veeteelt investeert. In de loop van de zes jaren zullen deze een bedrag van 20 miljard zloty te boven gaan. In het laatste jaar zullen de landbouwinvesteringen ruim viermaal zo hoog zijn als in 1949. Van deze investeringen is 40% bestemd voor de staatsboerenbedrijven, 22% voor de uitbreiding van productiegenootschappen, 10% voor melioratie, 17,2% voor de uitbreiding van mechanisch materiaal

enz. De groei van deze investeringen bewijst duidelijk het revolutionair karakter der economische hervormingen.

„De ontwikkeling der industrie — aldus vicepremier Hilary Minc — vormt de grondslag voor de reconstructie van de landbouw: op deze wijze kan hij over voldoende tractoren en machines, vrachtwagens en brandstoffen, kunstmest en electriciteit beschikken.” De voornaamste factor voor de ontwikkeling van de landbouw is mechanisatie. Het Zesjarenplan zorgt voor een viervoudige toename van de productie van machines en landbouwwerktuigen in vergelijking met 1949: oombines, zaaitractoren, schovenbinders, machtige melkmachines enz. Deze enorme groei van de productie van machines maakt een steeds grotere mechanisatie der productieprocessen in de landbouw mogelijk. In de loop der zes jaren krijgt de landbouw de beschikking over 61.000 tractoren, d.i. vijfmaal zoveel als in 1949. In 1955 zal de levering van landbouwmachines 183% bedragen in vergelijking met 1949. 70% der tractoren en 90% der landbouwmachines zullen nationaal fabrikaat zijn. De landbouwmachines, die in het kader van het Zesjarenplan aan de boerenbedrijven geleverd zullen worden, vertegenwoordigen een totale waarde van 650 miljoen zloty. Wat de veestapel betreft, zien wij een groei van: paarden 76%, runderen 150%, schapen ruim 400%. Behalve de mechanisatie is ook de electrificatie van groot belang. Hiervoor is een bedrag van 2,3 miljard zloty beschikbaar gesteld, waardoor in totaal 40.000 dorpen en gehuchten geëlectriceerd zullen worden. Niet slechts zullen de boerenhuizen electrisch licht krijgen, maar tevens zullen de boerenbedrijven met motoren en electrische installaties worden uitgerust. De melioratie van de bodem, vooral ten behoeve van

bouw- en grasland, is met kracht ter hand genomen. De gemechaniseerde arbeidsmethode brengt een besparing aan werkkrachten van 50% mee. De voorziening van kunstmest bedraagt 127%, vergeleken bij 1949; dit is zesmaal zoveel als vóór de oorlog. 1 ha zaailand wordt bemest met 40 kg stikstof, fosfor en potas (in Frankrijk in 1938 35,6 kg). Bij deze prestaties valt de grootste eer te beurt aan de staatsboerenbedrijven, die voorzien in de bouw van stallen voor 7.500 paarden, $\frac{1}{2}$ miljoen koeien, 200.000 schapen enz.

Op deze wijze schept het Zesjarenplan de voorwaarden voor een maatschappelijke hervorming van het Poolse land in de richting van de socialistische economie. De kleine boeren sluiten zich in steeds groter getale vrijwillig aan bij de productiegenootschappen, welker aantal gestadig groeit: 1 Jan. 1950 waren er 243, heden zijn er reeds 2.600.

„Het geplande tempo der landbouwmechanisatie — aldus de vice-voorzitter van het Parlement, Roman Zambrowski — opent de mogelijkheden voor een snel ontwikkelingstempo van het systeem der productiegenootschappen. Ter illustratie hiervan kan men volstaan met twee getallenvoorbeelden: wanneer de staatsboerenbedrijven in 1955 met behulp van 25.000 tractoren 2 miljoen ha land bewerken, zullen de Rijks-Machine-Centra, welke de productiegenootschappen bedienen, 35.000 tractoren bezitten. Het snelle mechanisatietempo en vooral de uitrusting van het Poolse platteland met tractoren schept zeer gunstige voorwaarden voor de quantitatieve ontwikkeling en de economische vooruitgang der productiegenootschappen.”

Het Zesjarenplan voorziet ook in een grote ontwikkeling der Rijks-Machine-Centra: in 1949 waren er 30 met 200 tractoren, in 1955 zullen er 850 met 35.000 tractoren bestaan.

Het Zesjarenplan voert de landbouwinvesteringen geleidelijk op: in 1950 bedroegen zij 19% van het staatsbudget, in 1955 55%, hetgeen in absolute cijfers een tienvoudige stijging betekent.

Door deze machtige landbouwinvesteringen van het Zesjarenplan kan het stijgend verbruik van agrarische productie in de steden bevredigd worden; zij zijn een belangrijke factor bij de ontwikkeling der landbouwindustrie, bij de verbetering in de techniek van akkerbouw, bij de stijging van de opbrengst van het land en daardoor van de gemeenschappelijke inkomsten der dorpen, bij een algehele verhoging van het levenspeil der boeren bevolking.

Foto links boven:

Op het landgoed van het tractorenstation Chrobów

Foto onder:

Een combine voor de suikerbietenooft aan het werk. Deze machine verzet de arbeid van 20 arbeiders. Hij trekt de bieten uit de grond en snijdt tegelijkertijd het blad er af

GROTE INVESTERINGEN VAN HET ZESJARENPLAN

Er ontstaan moderne steenkolenmijnen in het Silezisch kolenbekken.

Acht prachtig uitgeruste kolenmijnen in het Silezisch kolenbekken in aanbouw: dit is wel de machtigste investering van het Zesjarenplan voor de mijnbouw, en het betekent een enorme stap vooruit in de kolenproductie, die wel de voornaamste rijkdom van Polen vertegenwoordigt.

De winning en het transport in deze mijnen zal geschieden met behulp van de modernste mijnbouwmachines en mechanismen. In een bliksemsnel tempo zal de steenkool van alle kanten naar de schachten stromen, vanwaar ze door middel van grote installaties naar boven zal worden vervoerd en daar in wagons zal worden geladen.

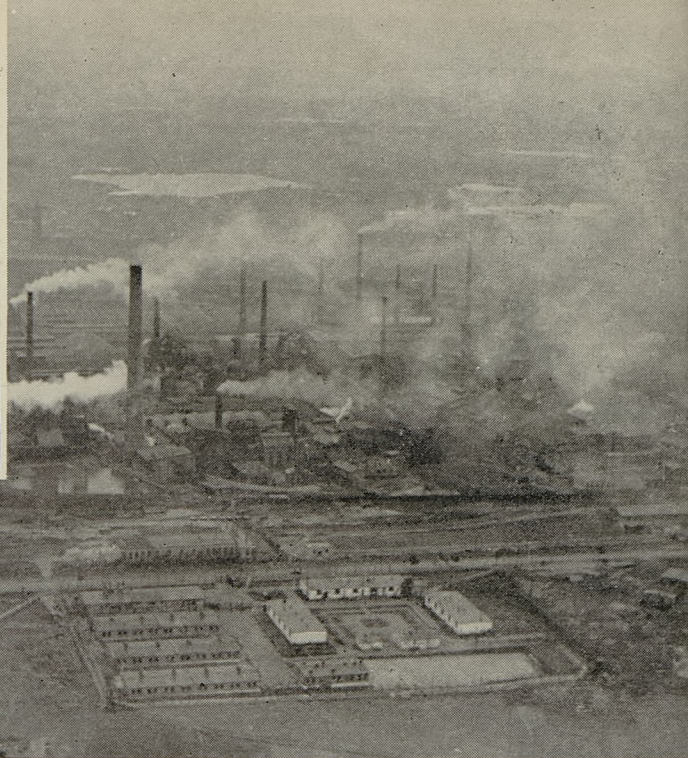
Daar, waar eens de rogge groeide, staan thans moderne complexen mijngebouwen, schitterend door het rood van de bakstenen en het wit van het beton. Wie ernaar kijkt, herinnert zich dat er in het kapitalistische Polen geen nieuwe mijnen werden aangeboord. De armoede die er heerste onder de mijnwerkers en de ontstellende werkeloosheid veroorzaakten in die tijd het schrikbarende getal van 3000 tot wanhoop gedreven arbeiders in Silezië.

Op de terreinen waar de nieuwe mijnen worden aangeboord, welke thans het eigendom van het volk vormen, hoort men het gedreun van de machines onder de grond. De harde steen wordt met boren bewerkt. Onder de aarde ontstaan tientallen gangen en galerijen, tientallen schachtkamers en kleine schachten. De bouwmeesters van de nieuwe mijnen maken kringgangen en transportgangen gereed, zij leggen rails voor de elektrische treinen, monteren pompen en installaties voor de ondergrondse stations, en leggen voorts elektrische leidingen en schakelstations aan. Er ontstaan ware onderaardse paleizen.

6 à 10.000 ton steenkool per dag zal uit elk van de nieuwe mijnen worden gewonnen, terwijl enkele hiervan reeds in de eerstkomende maanden met de winning zullen beginnen. In de nabijheid van deze schitterende objecten van socialistische opbouw verrijzen grote moderne fabrieken voor de steenkoolverwerking.

*Hilari Minc,
Pools vice-premier*

De mijn „Gigant”.

Een reusachtig bouwterrein. Keer op keer worden met een houten, nog provisorische lift onderdelen van machines, pompen, bakstenen en zakken cement naar beneden gebracht, welke noodzakelijk zijn voor de bouw van de mijn „Gigant”. De elk ogenblik opgehaalde bak is tot de rand toe gevuld met asgesteente.

In een snel tempo worden door ploegen mijnwerkers de onderaardse wegen aangelegd. De voornaamste gang van bijna 3 kilometer lang is reeds voltooid. Ook het metselwerk is verricht. Naast de hoofdgang vertakt zich een aantal verbindingswegen tussen de kolenlagen. De elektrische centrale is reeds geïnstalleerd; deze levert stroom aan iedere machine, tot op het verst verwijderde punt. Deze centrale is geheel geautomatiseerd; slechts één man is nodig om haar te bedienen.

Het ondergrondse water zal met machtige pompen naar de oppervlakte worden geleid. Er is reeds een station voor de elektrische treinen gebouwd.

De lange, in steen uitgehouwen gang eindigt plotseling. Temidden van de machtige brokstukken van de stenen muur werkt de uit 6 personen bestaande brigade van Victor Soltysik en Henryk Bieran. De mijnwerkers schakelen een laadinstallatie in. De lange arm hiervan, die door de geperste lucht

wordt uitgestoten, boort zich in de hoop stenen, die zo juist zijn kapotgeschoten en in het wagentje, dat men eronder heeft geplaatst, vloeit een stroom gewonnen steenkool. Steeds kleiner wordt de hoop en steeds groter wordt de gang. Tegelijk met de vorderingen in de bouw groeit in de mijn „Gigant” ook het aantal nieuwe mensen, die zich de mijnbouwtechniek eigen maken.

In de nieuwe mijn „Wesola”.

Naast de gebouwen van de oude mijn — een mijn uit een vervlogen tijdperk, dat er uitsluitend op uit was zo veel mogelijk winst te behalen ten koste van de arbeider — groeien de gebouwen van de nieuwe socialistische mijn „Wesola”. Reeds in de naaste toekomst zullen de eerste tonnen steenkool uit de nieuwe mijn tevoorschijn komen.

Welk een grote vooruitgang valt er waar te nemen, als men deze twee mijnen met elkaar vergelijkt. De lichte en ruime fabriekshallen voor de installaties boven de grond blinken van nieuwigheid, en vormen een schitterend voorbeeld van socialistische opbouw. De bouw van de moderne sorteerinrichting is reeds geheel voltooid.

Het werk in de mijn is op volle gang en maakt grote vorderingen. Volgens het plan zou de aanleg van de voornaamste gang, de verbinding tussen de op 2 kilometer afstand van elkaar ver-

wijderde schachten — de hoofdschacht en de ventilatieschacht — eerst in Juni van het lopende jaar worden voltooid. De mijnwerkers echter hebben door een verhoogde productiviteit de plannen overtroffen en reeds in November van het afgelopen jaar was de gang aangelegd. Ook zijn bijna alle voornaamste galerijen uitgehouwen.

In het lopende jaar heeft men een ophaalmachine gemonteerd, die een van de grootste in Polen is. De winning zal uitsluitend langs mechanische weg geschieden.

Reeds is men bezig met de voorbereiding van de eerste vier muren. Weldra zullen de eerste tonnen steenkool uit de nieuwe mijn worden gehaald.

Dit werk — zoals bij alle in aanbouw zijnde mijnen — geschiedt bijna uitsluitend langs mechanische weg. De bouw wordt aanzienlijk vergemakkelijkt door de moderne machines uit de Sowjet-Unie.

Tegelijk met het bouwen van de mijn is men ook in snel tempo bezig met het doen verrijzen van verschillende sociale objecten. In Augustus van het lopende jaar zal het „Huis van de jonge Mijnwerker” in gebruik worden genomen, dat berekend is op 400 personen. Voorts wordt er een grote, moderne school gebouwd. Hierin zullen de kinderen van de in de mijn „Wesola” werkenden onderricht ontvangen.

UIT HET BEDRIJFSLEVEN

Nieuwe hoogovens van de gieterij te Czeszochowa.

In de eerste der nieuwe Martin-hoogovens der geheel verbouwde en vergrote gieterij te Czeszochowa vond dezer dagen de eerste staaluitloop plaats, welke een paar dagen later door de uitloop in de tweede hoogoven werd gevolgd. De grote betekenis van deze gebeurtenis voor het Poolse bedrijfsleven verkreeg door de aanwezigheid van de Minister-president Cyrankiewicz en talrijke andere regeringspersonen een bijzondere noot.

De gieterij, die wat arbeids- en productietechniek betreft vóór de oorlog volkomen ontoereikend was, werd tot een groot, modern metallurgisch-combinaat uitgebreid. Het gehele ontwerp, de bouw en inrichting, zowel van de hoogovens en gasgeneratoren als van de pletterijen en de gezamenlijke hulpinstallaties, zijn het werk van Poolse ingenieurs, vaklieden en van de inheemse industrie.

Ter verhoging van de vóórverwarmde gastoevoer werden de nieuwe hoogovens als eerste in Polen van zogenaamde Cimmerman-regulators voorzien, die Polen sinds kort zelf vervaardigt. De montage van deze installatie, die een vérgaand precisiewerk eist, werd in vijf dagen uitgevoerd, terwijl zij tot dusver, naar de ervaring geleerd heeft, vier tot zes weken duurde. De moderne, door Ir Musiałek ontworpen verbrandingsinstallatie garandeert een bijzonder hoog warmte-effect. De Chargier-kranen en andere installaties voor het transport op het fabrieksterrein zijn eveneens van eigen productie.

Minister-president Cyrankiewicz verklaarde in een rede tot de arbeiders, naar aanleiding van de ingebruikname, die zes weken vóór de vastgestelde datum plaats vond, dat zij met recht trots konden zijn op dit succes. Want deze overwinning — aldus de minister — bewees, hoeveel men van de Poolse arbeiders, technici en ingenieurs mag verwachten, zodra zij al hun krachten inspannen, nu zij een groot ideaal voor ogen hebben en zich als de meesters van hun eigen land en hun eigen bedrijven voelen.

President Beirut had aan de arbeiders en employé's der gieterij een brief gericht, waarin hij zijn waar-

dering en zijn dank voor deze in verband met de snelle industrialisering van Polen zo belangrijke prestatie uitspreekt.

Groot Chemisch Combinaat in Silezië.

Tot de talrijke nieuwe industrie-fabrieken, die in het Westen van Polen in het kader van de economische ontwikkeling van dat gebied ontstaan, behoort het thans in aanbouw zijnde grote chemische combinaat in Kędzierzyn (wojewodschap Opole).

Het gehele bedrijf, dat thans op dezelfde plaats verrijst, waar vroeger de door bommen en gevechten volkomen verwoeste fabrieken van het I.G.-Farben-concern gestaan hebben, zal enige honderden fabrieksgebouwen en apparaturen omvatten.

Behalve kunstmest voor de landbouw worden hier ook talrijke afgewerkte fabricaten vervaardigd om de behoefte der bevolking te dekken en tevens grondstoffen voor de lichte industrie.

Het voornaamste complex van het nieuwe combinaat wordt gevormd door de stikstoffabrieken, met de bouw waarvan men nu zo ver gevorderd is, dat zij reeds over twee jaar in gebruik kunnen worden gesteld. De productie van deze fabrieken zal groter zijn dan die van de stikstoffabriek van Mościce, welke tot nu toe de grootste van Polen is.

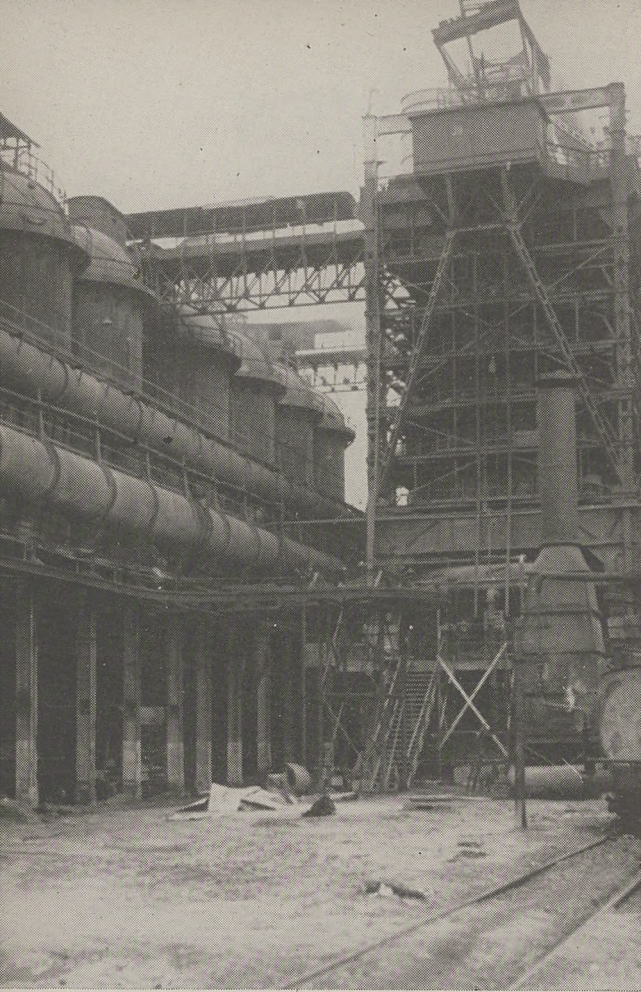
Op één na het grootste bedrijf is de fabriek voor synthetische vetten, die zowel vetzuren als afgewerkte producten zal leveren.

In Kędzierzyn komt op de derde plaats het bedrijf, dat oplossingsmiddelen voor verfstoffen en lakken en versoepelingsmiddelen voor de industrie van synthetische stoffen en gummi zal vervaardigen. In een der bedrijven werd reeds een begin gemaakt met de experimentele vervaardiging van synthetische was, — een productietak, die Polen onafhankelijk zal maken van de kostbare import uit het buitenland.

Eind 1953 zal de chemische industrie van Polen door de ingebruikname van verdere fabrieken van het chemische combinaat in Kędzierzyn de tweede plaats in de grote industrie innemen. (De eerste plaats wordt door de mijnbouw ingenomen).

Hier ontstaat in het kader van het zesjarenplan een metallurgisch gigantisch bedrijf. De volledig mechanische arbeid voltrekt de bouw

Een gedeelte van de hoogovenbedrijven „Szczecin”

Voortdurende vooruitgang in Polen van de bouw van **zware machines**

De na-oorlogse productie van de Poolse metaalindustrie vertoont een steil omhooggaande curve, die in de groot- en middelbedrijven reeds in 1949 de vooroorlogse productie van ongeveer 6,8 miljard zloty met niet minder dan 117% overtrof en in het kader van het zes-jarenplan, dus in 1955, deze met 425% zal overtreffen.

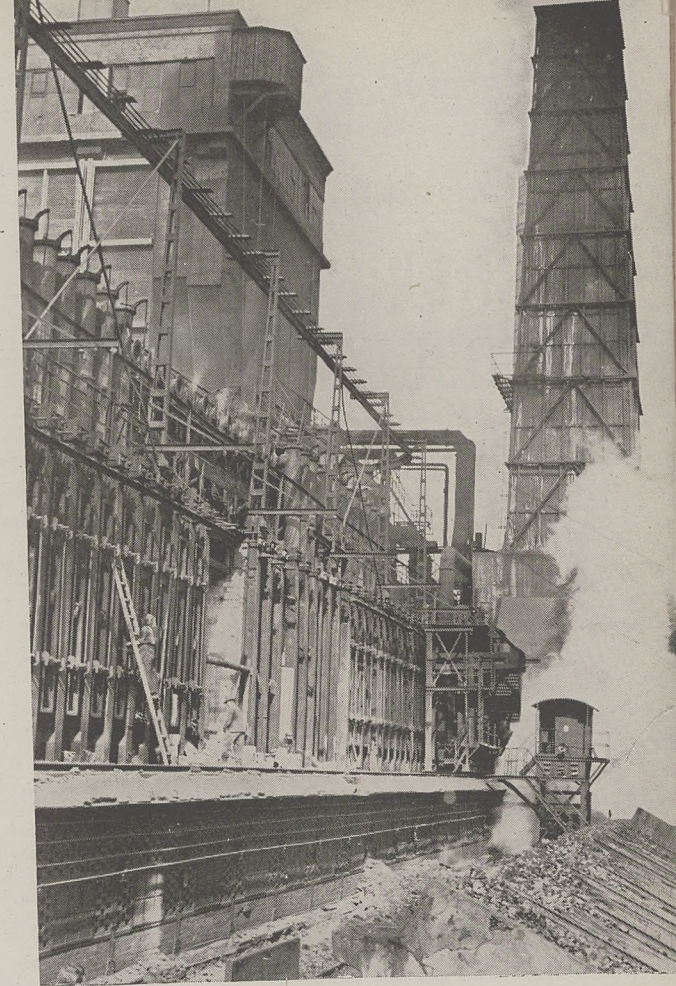
De vervulling van de door het zes-jarenplan gestelde taak heeft echter tot voorwaarde een overeenkomstige ontwikkeling zowel van de mijnbouw, de hoogovenindustrie, de energiebedrijven en het spoorweg- en wegverkeer als van het transport binnen het bedrijf en van de productie van werktuigen en werktuigmachines. Het zwaartepunt ligt hier bij de vervaardiging van productie-middelen, wat tot de taak van de metaalindustrie behoort.

Hoewel de metaalindustrie in het vooroorlogse Polen tot de hoogst ontwikkelde industrietakken behoorde, had ze toch geen mogelijkheid tot verdere ontwikkeling.

Voor de voorziening van kleine handwerksbedrijven en van boerenbedrijven was de productie van de toen slechts drie fabrieken omvattende zwaarindustrie onvoldoende. Het gevolg was, dat Polen een groot aantal machines en werktuigen uit het buitenland moest invoeren, wat natuurlijk een belangrijk wegvloeien van

kapitaal betekende. Terwijl het aandeel van de machinebouw-industrie bij de totale productie van groot- en middelindustrie in 1937 slechts 7% bedroeg, was het ondanks de oorlogsverwoestingen en het wegslepen van machines naar Duitsland, aan het eind van het drie-jarenplan, dus in 1949, tot 10% gestegen en het zal aan het eind van het zes-jarenplan, dus begin 1955, 14% (indexcijfer 364) hebben bereikt, en dit tezamen met een belangrijk verhoogde totaalproductie van de zware en de lichte industrie.

De productie van werktuigmachines, die in 1949 reeds meer dan 10.000 ton bedroeg en waarvan het cijfer per stuk genomen ver hier boven uitkomt, zal tot 1955 met 300% toenemen. Het plan schrijft voor deze periode voor: de productie van zware revolver- en carrousseldraaibanken, draaibank-automaten en gecombineerde e.a. werktuigmachines, verder machines en apparaten voor de energiebedrijven (turbines en hoge drukketels), machines voor de chemische industrie (die hierdoor voor een groot deel onafhankelijk wordt van buitenlandse invoeren), installaties voor de scheepsbouw, de bouwindustrie, de mijnbouw, de aardolie-industrie, de keramische en textielindustrie, voor de landbouw, de precisie en optische industrie en andere, en bovendien van kogellagers voor de vrachtauto-industrie.

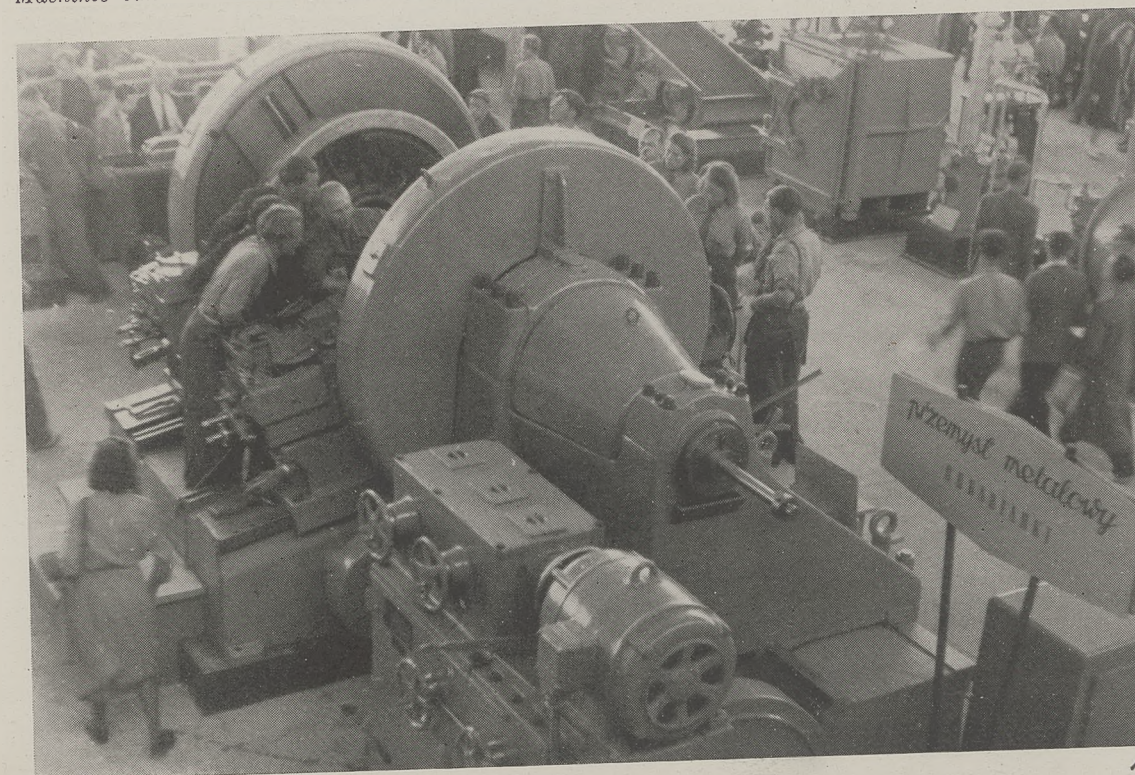

Een gedeelte van de hoogovenbedrijven „Bobrek”

Soja Boleslaw aan de arbeid in het hoogovenbedrijf „Ostrowiec”

Machines van Poolse makelij op de jaarbeurs te Wroclaw

Een dag van

VERBLIJDEND OPBOUWWERK

in Nowa Huta

Hier ontstaat dicht bij Kraków de nieuwe industriestad NOWA HUTA

Uit de ramen van de pas gebouwde hoge woningblokken van Nowa Huta, dat daar verrijst, waar een jaar geleden nog het koren rijpte, zijn de geweldige fabriekshallen van het toekomstige industrie-combinaat te zien.

Elke ochtend vóór 7 uur verlaten de arbeiders hun woningen. Sommigen gaan naar de bouwsteigers, anderen naar het materialendepôt, weer anderen naar de graafmachines of hijskranen, om met behulp daarvan werk te verrichten, waarvoor duizenden handen niet toereikend zouden zijn. Dit is het begin van een gewone dag van ingespannen, maar verblijdend en opbouwend werk.

De Mensen van Nowa Huta.

Voor de gewezen dagloner Michal Rachtan is het besef, dat er voor goed een einde is gekomen aan de tijden, dat hij zich verhuurde voor seizoenwerkzaamheden op de akker een bron van vreugde. Hij moest toen uiterst zuinig omspringen met zijn karige verdiensten om wat eten te kunnen kopen voor zijn hongerige kinderen. Michal Rachtan is een jaar geleden naar Nowa Huta gekomen. Hier heeft hij het vak van timmerman geleerd. Dank zij het buitengewone enthousiasme, waarmee hij bijdraagt tot de bouw van de stad, die binnenkort ook zijn vrouw en kinderen zal herbergen, heeft hij talrijke malen op de lijst van stootarbeiders gestaan. Stefan Wandas, leider van een betonbrigade, en de vooraanstaande metselaars Stefan Antczak, Władysław Bragoszewski en Roman Szmitka, zijn blij met hun mooie

eigen woningen in Nowa Huta, waar nu ook reeds hun gezinnen wonen. De woningen van drie of vier kamers, waar nu de arbeidersgezinnen wonen, bevatten een ruime keuken en badkamer en ze zijn uitgerust met centrale verwarming.

„Dit ware geluk, dat wij hier in Nowa Huta gevonden hebben, maakt ons geestdriftig om verder te werken” — zegt Bragoszewski, terwijl Mevrouw Krystyna Szmitka verklaart: „Van zo iets moois hebben wij zelfs niet durven dromen.” Binnen zeer korte tijd zal de aanleg van de gasleiding voltooid zijn. In Nowa Huta komen steeds meer cantines. Zo is bijvoorbeeld de cantine „Hutnik” ingericht in de kelder van het Cultuurhuis, waar zich ook een van de zes pas geopende melkbars bevindt. Deze cantine verschaft duizenden spijzen en dranken.

In de cantines heerst de grootste drukte om 12 uur, wanneer de sirene de middagpauze aankondigt. Dan begint het radiostation van de fabriek zijn uitzending van een uur. De arbeiders luisteren vol belangstelling: „Op het terrein van het combinat — zo meldt de luidspreker — is men gereed gekomen met de bouw van twee betonfabrieken... De 39e brigade uit Zielona Góra bereikt een gemiddelde dagprestatie van 162 procent van de norm...”

Na de Arbeid verdiende Ontspanning.

Het werk is beëindigd... De arbeiders keren terug naar huis.

Nadat men wat uitgerust heeft, kan men naar de bioscoop gaan, waar men voor 1 złoty een film en journaal kan zien, waarin men meer dan eens zichzelf bij zijn werk aanschouwt. In de toneelzalen treden dikwijls gezelschappen uit Kraków op met het allernieuwste repertoire in de première-bezetting of gezelschappen van „Artos”. Soms treden er ook toneelgezelschappen uit Nowa Huta zelf op.

De avond valt. De grote ronde lantaarns langs de tuinen worden aangestoken. Op de banken zitten de arbeiders van Nowa Huta met hun gezinnen. Er brandt licht in de grote zalen, waar de Nationale Arbeidersraad vergadert. Daar wordt besproken, hoe men in de pas gebouwde school een pedagogisch lyceum kan organiseren en hoe men daar de leerkrachten voor de nieuw verzezen scholen moet opleiden.

In andere zalen worden ongequalificeerde arbeiders door hun leidende collega's geschoold.

Zo leeft de bevolking van Nowa Huta. In de nieuwe, zonnige huizen wonen reeds duizenden mensen. Er zijn hier al tientallen winkels en kantoren, twee bioscopen, een inrichting van de Geneeskundige Dienst met een tandheelkundige kliniek, twee crèches en twee grote schoolgebouwen.

En naast dit alles verrijst het hoogovencombinat — het symbool van onze socialistische opbouw — een machtig combinat, waarin honderdduizend mensen werk zullen vinden.

DE ZOONS VAN KLEINE BOEREN WORDEN INGENIEURS

Een golf van verblindend, geel licht stroomt vanuit de open Siemens-Martinovens in de grote hal van de staalfabrieken. In deze glans schijnen de machtige stalen constructies en hefbomen die de mantel van de oven ondersteunen, in brand te staan. In de hoogte, op de grote ijzeren schuiven rollen wagens van 20 ton heen en weer. De schudgoot die gevuld is met brokken erts, beschrijft eerst een reusachtige boog en verdwijnt daarna in de diepte van de oven, om zijn kostbare lading af te stoten.

— Voorzichtig, meer naar rechts, — de smelter Giemza wrijft met een onwillekeurige beweging over het glas en wenkt met zijn hand naar de manoeuvrerende machinist die de wagens bedient. Het voeden van de Siemens Martinovens moet buitengewoon nauwkeurig geschieden. Een verkeerde afstoting van de lading kan ertoe leiden, dat de toevoerwegen van het gas versperd worden en de mantel van de oven beschadigd wordt. Immers, juist om die ovenmantels wordt op het ogenblik een formele strijd geleverd: om hun levensduur te verlengen en hierdoor het aantal staalblokken dat gesmolten wordt te vergroten.

— Meer naar rechts, — herhaalt de staalsmelter Giemza en hij grijpt een grote ijzeren stang om de massa om te roeren. Er moet haast achter gezet worden en dat niet zo maar voor de aardigheid. Giemza weet heel goed, dat op hem en zijn jeugdbrigade de ogen van de hele staalfabriek zijn gevestigd. Zij hebben een verplichting op zich genomen. De smeltersbrigade in de fabriek: Leon Giemza, Kazimierz Konowalik, Witold Grabowski, Stanislaw Gorczynski, Czeslaw Dutkiewicz en Stanislaw Przyjemski — zal in de loop van de 2 eerstkomende maanden het smelten van 12 staalblokken boven de norm in een bijzonder snel tempo verrichten. Deze mannen zullen hun belofte gestand doen, en zij moeten dit ook. Wat zouden de oude smelters er anders wel van zeggen? Het zou een schande zijn om zich voor de ogen van het gehele bedrijf te vertonen. Giemza wil overigens niet alleen die 12 extra te smelten staalblokken afleveren. Hij wil meer — hij wil de mensen voor zich winnen. Giemza verlangt ernaar aan enkele oude ervaren smelters te bewijzen, dat de lange jaren van

praktijk niet over het succes beslissen, dat men in zijn werk moet streven naar een nieuwe revolutionnaire techniek en een nieuwe organisatie van de werkzaamheden. Waardoor is het anders te verklaren, dat zijn jeugdbrigade, die ternauwernood enkele maanden in de staalfabriek te werk is gesteld, resultaten heeft behaald die 100% beter zijn dan die, welke op rekening staan van de oude, ervaren smelters. Het smelten van staal in een tijd van 3 uur en 27 minuten spreekt voor zichzelf. Het gemiddelde voor het gehele land bedraagt 7 uur.

— Wij hebben alle hindernissen overwonnen, en hebben onze eigen methoden voor de warmtetoevoer van de ovens uitgewerkt; methoden welke even betrouwbaar als revolutionnair zijn. Als resultaat hiervan hebben de door ons gesmolten staalblokken twee voordelen: zij zijn in een snel tempo geproduceerd en zijn tegelijk van een hoge kwaliteit. Wat nog het belangrijkste is, dank zij de nieuwe organisatie van de arbeid is ons werk veel gemakkelijker uit te voeren en is de verdienste twee maal zo hoog. Nu, wat zegt U ervan? Van zijn laatste maandloon heeft Grabowski zich een compleet ameublement aangeschaft, en Dutkiewicz een geweer en een jagerscostuum — en dat kost toch zeker behoorlijk wat.

Giemza is vrolijk en spraakzaam. Ondanks zijn jeugdige leeftijd — hij is amper 21 jaar oud — beschikt hij over een vrij grote voorraad kennis. Langzamerhand wordt het geheim hiervan duidelijk. Het blijkt, dat Giemza als metaalbewerker die zich bij de arbeid onderscheidde, in het afgelopen jaar voor een speciale tweemaandelijksse cursus voor de staalindustrie naar Dabrowa-Gornicza werd uitgezonden. Deze cursus heeft hij met vlag en wimpel beëindigd, waarna hij weer teruggekeerd is naar „Bankowa”. Hij had — zoals hij zegt — heimwee naar de fabriek.

Het werk in de staalfabriek belet hem in het minst niet nog verder aan zijn ontwikkeling te werken en zijn technische kennis te verdiepen. Na afloop van zijn dagtaak bezoekt Giemza het rijkelijk van technische hulpmiddelen voorziene clubgebouw der rationalisators, waar hij bijna elke dag profiteert van de hulp en de aanwijzingen van een ingenieur. Gisteren

bijv. heeft hij tekeningen gemaakt welke dienen voor het ontwerpen van de warmtetoevoer der ovens, waarbij hij zijn eigen opvattingen heeft toegepast.

Een zachte blos kleurt de wangen van Giemza, als hij zegt, dat hij binnenkort naar de polytechnische school gaat. Hij wordt ingenieur. Als zoon van een arme boer uit Kielecki heeft hij vroeger zelfs nooit over een dergelijke carrière gedroomd. Eerst hier, op de fabriek — zoals hij zegt — zijn hem de ogen geopend. Hij heeft gezien, hoe toegankelijk en tegelijkertijd eenvoudig de wegen zijn die naar maatschappelijke vooruitgang voeren.

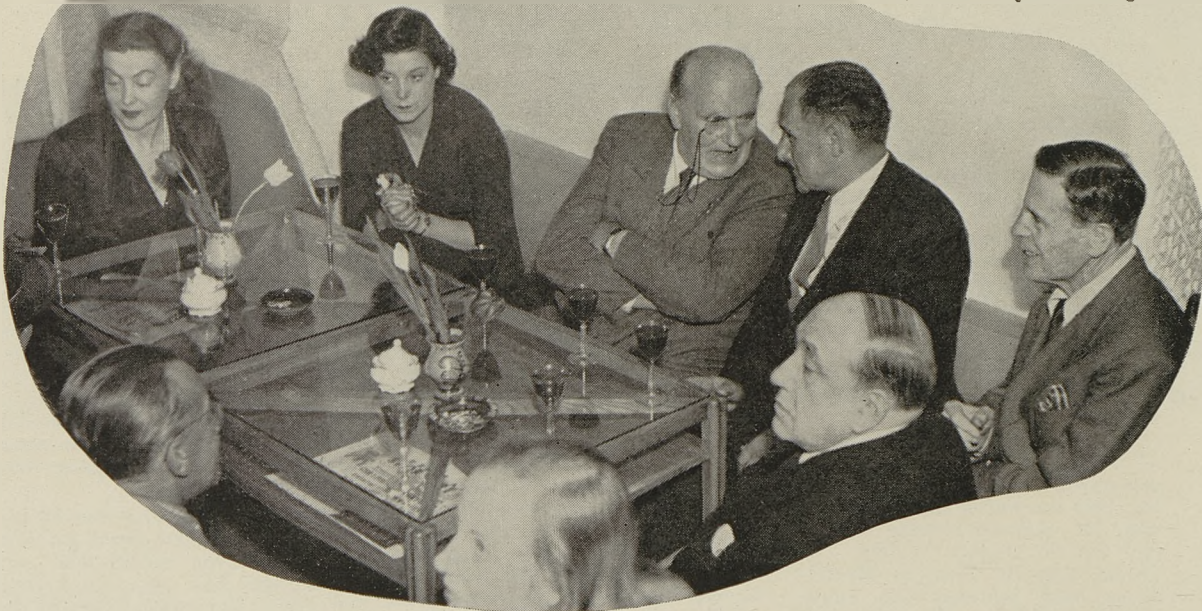
Voor een ogenblik onderbreekt hij zijn overpeinzingen, want op een van de schuiven nadert juist een reusachtige bak met gesmolten ruw ijzer. Zonder een woord te zeggen wenkt hij Konowalik. Deze knikt met het hoofd. De schudgoot is al gereed, de bak wordt omgekeerd en een rode stroom van metaal wordt gegoten in het binnenste van de oven. Giemza kijkt een ogenblik door het ovenvenster naar de golvende oppervlakte, waarna hij het afgebroken gesprek weer hervat.

— Ook Konowalik gaat naar die school, evenals Grabowski en Gorczynski. Het hoogovenbedrijf zendt hen uit. Sinds zij boeken bij mij gezien hebben, hebben ze ook besloten te gaan studeren. De praktijk geeft zeer veel, maar zonder theorie kun je nog niets doen. Bij het weggaan, als hij mij tot afscheid de hand geeft, voegt hij er nog aan toe: „Wanneer wij de school hebben afgelopen, wanneer wij ons nog beter de grondslagen van de nieuwe techniek hebben eigen gemaakt, zullen wij onze veldslag winnen. Wij zullen sneller en meer staal afleveren dan de arbeidsgrafieken dit verlangen, meer dan de plannen vereisen ...

Hij denkt een ogenblik na.

... — Maar vóór alles zullen wij onze posities versterken en tot het werkelijke offensief overgaan. Vele oudere vaklieden bij ons passen reeds de nieuwe arbeidsmethoden toe. Wij jongeren zullen aan hen, die nog achter zijn gebleven, tonen, dat de vooroorlogse arbeidsmethoden verouderd zijn, dat er nieuwe methoden bestaan, die toegepast worden door de nieuwe mens, de mens van de socialistische dag van morgen.

Onlangs vond in de clubzaal „Spaif” te Warszawa een bespreking plaats tussen Poolse en Duitse film-artisten. Wij zien op deze foto: Nina Andrysz, Ursula Burg (D.D.R.), Eduard Winterstein (D.D.R.), Ambassadeur Wolf (D.D.R.), de regisseur Ordynski, directeur Schiller, Barbara Słuska en Georg C. Klaren

De ontwikkeling der Poolse Cinematografie

De Poolse cinematografie begint haar 7e na-oorlogse jaar met een aanzienlijk resultaat op alle gebieden die zij bestrijkt. De tijdens de oorlog volkomen vernietigde basis voor productie en industrie werd opnieuw gelegd door de bouw van een uitgebreid net van bioscopen in de stad en op het land, welke laatste vóór de oorlog niet bestonden. Elk jaar stijgt de productie van speelfilms, documentaire en culturele films. De nieuwe kaders van filmproducenten krijgen vakkennis en technische opleiding in de Staatsacademie voor de Film te Łódź.

Er vallen momenteel 27 zelfstandige staatsondernemingen onder de Algemene Directie voor de Poolse film. Er zijn 3 filmstudio's resp. voor speelfilms, documentaire en culturele films en 3 fabrieken voor de filmindustrie: de cinematechnische fabrieken te Łódź, die o.a. projectieapparaten produceren en de foto-technische fabrieken te Warszawa en Bydgoszcz.

In Polen bevinden zich op het ogenblik 675 bioscopen in de steden en 652 op het platteland, terwijl er 201 rondreizende bioscopen zijn. Bovendien is een begin gemaakt met de bouw van een filmstad in Komorowo bij Warszawa; dit is de grootste investering van het zesjarenplan op het gebied van de film. Deze filmstad moet in staat zijn per jaar 20 speelfilms van normale lengte te vervaardigen. Er is eveneens een aanvang gemaakt met de bouw van de Cinematechnische fabrieken te Warszawa, die reeds in 1953 aan de lopende band smalfilmprojectoren van een nieuwe, geperfectioneerde constructie moeten produceren.

De Poolse filmindustrie van na de oorlog kan bogen op een prestatie van 13 speelfilms en 1 documentaire film van normale lengte. Hun ideologische en artistieke waarde is echter verschillend. Bekend is het grote succes van „De Laatste Etappe”, welke film een triomftocht door tientallen landen van de gehele wereld heeft gemaakt en de Poolse cinematografie de Eerste Vredesprijs van het Internationaal Film-Festival in 1948 te Mariafiskie Laznie heeft bezorgd, terwijl aan de regisseur de eerste prijs van filmproducent werd toegekend door het Wereld-Comité van de Verdedigers van de Vrede in 1950.

Ook de film „Grensstraat” van de regisseur Ford geniet in het buitenland een grote populariteit. Hij werd bekroond op de Biennale in Venetië, en hij is eveneens in talloze bioscopen over de gehele wereld vertoond. Momenteel oogst hij veel succes in Zuid Afrika. Ook Cękalski's speelfilm „Twee Brigaden” werd bekroond, en wel op het Filmfestival in Karlovy Vary.

Het feit, dat alle vijf films, welke in de laatste tijd zijn vervaardigd, door de S.U. zijn gekocht, mag eveneens een groot succes worden genoemd.

van dit jaar 4 films te vervaardigen, o.a. over de jeugdige Chopin van J. Ford. Bovendien moet men in dit jaar gereed komen met 80% van de opnamen voor de film over generaal Karol Swierczewski, getiteld: „Een Soldaat van het Volk”, welke geheel is opgezet en vervaardigd door leerlingen van de Staatsacademie voor de Film onder leiding van hun professoren en welke gebaseerd is op het te Łódź spelende toneelstuk van Janusz Warmiński.

Ook de documentaire film kan op belangrijke prestaties bogen. Van de ruim 100 tot dusver vervaardigde korte films, hebben vele populariteit in het buitenland verworven. Op het laatste Filmfestival te Cannes is de film „De Brede Weg” onderscheiden.

Ook de lange film over het Tweede Wereld-Congres van Verdedigers van de Vrede te Warszawa, getiteld „Vrede veroverd de Wereld” oogst succes in het buitenland. „De Poolse Filmkroniek”, die sinds 1945 regelmatig verschijnt, wordt algemeen zeer gewaardeerd. Voor het lopende jaar staan er 24 documentaire films op het programma.

De culturele filmproductie heeft de laatste tijd eveneens een hoge vlucht genomen. Er worden dit jaar 21 films over nieuwe arbeidsmethoden en 30 populair-wetenschappelijke films ten behoeve van onze schooljeugd vervaardigd.

Een grote factor bij de algehele verbreiding van de film is het oprichten van vaste bioscopen in de dorpen. In het kader van het zesjarenplan is voorzien in de oprichting van 3.300 dergelijke bioscopen. Dit wil zeggen, dat in 1955 elk gehucht in Polen zal beschikken over een eigen vaste bioscoop met smalfilmapparaten, welke gemakkelijk te bedienen en onbrandbaar, dus veilig zijn. Dit net, dat in dit jaar meer dan 1000 apparaten zal installeren, wordt aangevuld door 200 rondreizende bioscopen, welke de meest afgelegen, nog niet geëlectrificeerde punten van het land bereiken. Overeenkomstig de uitbreiding van dit net van bioscopen zal het aantal bezoekers van 61 miljoen in 1946 stijgen tot 150 miljoen in 1955.

De ontwikkeling van de Poolse cinematografie vloeit voort uit de fundamentele veranderingen op politiek, economisch en cultureel gebied. Voor de eerste maal in zijn geschiedenis heeft de Poolse film de mogelijkheid van een volledige organisatorische, artistieke en ideologische ontwikkeling. Hierdoor wordt de film een steeds sterker factor voor de vorming van het maatschappelijk en politiek bewustzijn van de breedste massa's van het volk.

De Poolse filmindustrie wenst, naar het prachtige voorbeeld der Sowjet-cinematografie, al haar krachten te wijden aan het nationale verleden van het land met al zijn tradities, om het volk aldus te mobiliseren voor de strijd om de vrede en de vervulling van het

Het Parlement heeft het wetsontwerp betreffende de grondwetcommissie aangenomen

De eerste Sejm van de bevrijde Poolse Republiek, de Wetgevende Vergadering van het Democratische Polen, heeft een begin gemaakt met de werkzaamheden voor de opstelling van de nieuwe Constitutie. Het Parlement vervult op deze wijze zijn historische rol, zoals dit is bepaald in het Juli-manifest van het Poolse bevrijdingscomité, dat de fascistische Constitutie van 1935 verwierp en de fundamentele beginselen van de Constitutie van Maart 1921 als basis aanvaardde.

De wetgevende vergadering, die het wetsontwerp betreffende de Constitutie van het Democratische Polen voorbereidt, heeft bepaald, dat de uitwerking van het ontwerp van de grondwet niet zal worden overgelaten aan een buitengewone Commissie van uitsluitend gedeputeerden.

Om het soevereine recht inzake de inhoud van de grondwet te bewaren, heeft de Sejm de uitwerking van het project hiertoe een Commissie in handen gegeven, welke onder voorzitterschap van de President staat en samengesteld is, behalve uit Sejm-afgevaardigden, uit vertegenwoordigers van de breedste lagen der maatschappij, die geen zitting hebben in het Parlement. Men vindt er dus behalve de afgevaardigden van politieke partijen, vertegenwoordigers van vakbonden, jeugdorganisaties en vrouwenverenigingen, vertegenwoordigers der nationale wojewodschapsraden en van de wereld van kunst en wetenschap. Het is de bedoeling om een zo breed mogelijke groep van vertegenwoordigers van de maatschappij in het werk aan de nieuwe constitutie te betrekken.

De nieuwe grondwet zal hierdoor het werk worden van het gehele volk, dat het socialisme opbouwt. Bij de uitwerking van het ontwerp vindt er een algemene discussie plaats, waarbij iedere burger zijn stem kan laten horen. Het is een bewijs, hoeveel waarde de volksregering hecht aan het machtige wapen van kritiek en sociaal initiatief.

De constitutie van het Democratische Polen zal de uitdrukking zijn van een revolutionnaire wetgeving.

Over de 26 Mei 1951 geïnstalleerde Grondwetscommissie.

In overweging nemend, dat de Constitutie van het Democratische Polen een grote betekenis zal hebben voor de verhoging van de prestaties van het Poolse volk in zijn opbouw van het socialisme, voor de verdere één-wording van het volk en voor de versteviging der onafhankelijkheid en soevereiniteit van de staat, wordt het volgende bepaald:

Art. 1. Teneinde het ontwerp voor de Constitutie van het Democratische Polen voor te bereiden wordt een commissie samengesteld.

Art. 2. Voorzitter van deze Grondwetscommissie is de President der Republiek.

Art. 3. Tot de commissie worden toegelaten leiden der vertegenwoordigers van politieke, sociale of vakorganisaties evenals vertegenwoordigers van wetenschap, cultuur en kunst.

De Wetgevende Vergadering benoemt de leden der commissie zowel uit haar eigen afgevaardigden als daarbuiten.

Het aantal leden der Grondwetscommissie wordt bepaald door de Wetgevende Vergadering.

Art. 4. De Grondwetscommissie kan voor bepaalde kwesties subcommissies in het leven roepen.

De Grondwetscommissie en haar subcommissies kunnen bij hun werkzaamheden de medewerking inroepen van burgers, die zich door politieke en maat-

schappelijke activiteit of als uitmuntende specialisten onderscheiden hebben.

Art. 5. De Grondwetscommissie werkt een voorlopig ontwerp voor de Grondwet van het Democratische Polen uit, onderwerpt dit dan aan een discussie, waaraan het ganse volk deelneemt, en houdt een volksstemming over voorstellen betreffende verbeteringen en te maken opmerkingen.

Art. 6. Op grond van de door de burgerij kenbaar gemaakte voorstellen, verbeteringen en opmerkingen, werkt de commissie het definitieve ontwerp voor de Grondwet van het Democratische Polen uit en biedt het vóór het einde van 1951 aan de Wetgevende Vergadering aan.

Art. 7. De goedkeuring van de Grondwet van het Democratische Polen door de Wetgevende Vergadering eist een meerderheid van 2/3 van de stemmen der afgevaardigden.

Art. 8. De algemene werkwijze van de commissie en haar subcommissies bepaalt een door de commissie goedgekeurd lichaam.

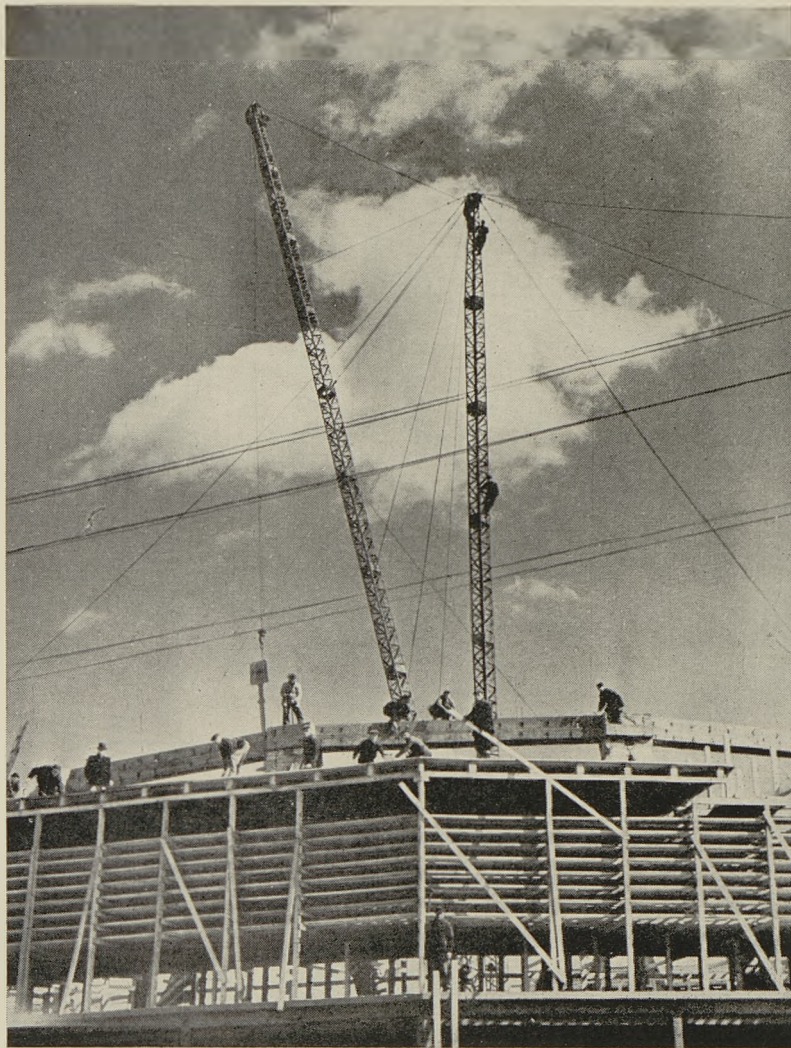
Art. 9. De wet wordt van kracht op de dag van afkondiging.

In ons eerstvolgend (September) nummer hopen wij in ons tijdschrift o.a. de volgende

belangrijke artikelen

te kunnen brengen:

- 1 Carol Szymanowski
- 2 Boleslaw Prus
- 3 Problemen van de Nationale traditie en de Poolse muziek
- 4 Het realisme op het Poolse toneel
- 5 De Poolse blijspelschrijver Balucki
- 6 Het huidige Poolse bankwezen

In de omgeving van Jaworzno ontstaat het grootste energiebedrijf van Polen

HET ENERGIEBEDRIJF MIECHOWICE BINNENKORT GEREED

Om de gestegen behoefte aan stroom der Silesische industrie te dekken, worden niet slechts de bestaande elektrische centrales uitgebreid, maar ook een reeks nieuwe opgericht.

In Miechowie verrijst, zoals reeds vroeger gemeld is, mettertijd het grootste Poolse energiebedrijf. De eerste centrale van turbine-dynamo's zal nog dit jaar de mijnen, hoogovens en fabrieken van elektrische stroom voorzien. De aanvoer van het voor verwarming benodigde kolengruis — enige goederentreinen dagelijks! — zal geschieden met behulp van een kabelbaan en een transportband. Het kolengruis wordt echter niet dadelijk op het vuurooster verbrand, doch eerst in het bedrijf zelf tot kolenstof gemalen.

Dit wordt dan, met lucht vermengd, door vier grote toevoerbuizen geblazen in de stoomketels voor hoge atmosfeer, welke evenals de constructie van de 180 ton zware houder door de Poolse

industrie zelf vervaardigd worden. De dagelijkse resten van enige honderden tonnen zullen door pneumatische pijpleidingen, die de as in speciale reservoires pressen, binnen vierentwintig uur kunnen worden afgevoerd. Het asvrij maken en de afvoer naar de groeven, waaruit zand voor de verpakking in mijnen wordt gehaald, geschiedt geheel automatisch.

De verbrandingsgassen uit de ketelverhitting worden over ingebouwde elektrofilters geleid, die de opstijgende roet- en asdeeltjes opvangen.

Op het ogenblik wordt de stroomgenerator met een stator met een totaal gewicht van 100 ton opgesteld, terwijl de schakelinstallaties vrijwel gereed zijn. Het hele schakelapparaat zal absoluut automatisch functioneren, zodat voor het bedrijf in de fabriekshal zelf niet één arbeider nodig zal zijn. De aangebrachte licht- en fluitsignalen zullen slechts ter controle dienen.

De bouw van een Asfaltfabriek in Warszawa

Met de bouw van een grote asfaltfabriek in de Warszawse voorstad Zeran zal binnenkort een begin worden gemaakt.

In Opole verrijst de grootste cementfabriek van Polen de „Odra”

Binnen enkele maanden zal in Opole de grootste cementfabriek van Polen „Odra”, waarvan bijna de gehele inrichting volgens een jarenlange investeringsovereenkomst uit Tchechoslowakije afkomstig is, in bedrijf worden gesteld; het grootste deel van de machines en andere werktuigen zijn reeds gemonteerd. De werkzaamheden zullen zeer sterk gemechaniseerd zijn zowel in de vlak bij gelegen kalksteengroeven als in de fabriek zelf, zodat de fabriek, vergeleken met het vroegere gemiddelde type van een cementfabriek slechts een derde van het aantal arbeidskrachten nodig zal hebben, hoewel de capaciteit tweemaal zo groot zal zijn.

Evenals bij de cementfabriek, die in de buurt van Kielce eveneens nog dit jaar gereed komt, zijn ook in Opola alle maatregelen getroffen, om de anders onvermijdelijk optredende stofontwikkeling uit te schakelen. Hierbij worden de luchtstromen over reusachtige elektrische filters en de afvalgassen uit de oven over zogenaamde „centriclonen” gevoerd, waar deze gassen van alle zwevende deeltjes worden gezuiverd. De met behulp van baggermachines langs mechanische weg verkregen grondstof wordt door een van grote emmers voorziene baggermachine op een naar de fabriek lopende, ongeveer 200 meter lange transportband vervoerd.

Een nieuw type goederenwagon

Een spoorweg-goederenwagon met automatische losinrichting, welke zich speciaal leent voor het transport van losse massa-goederen zoals steenkool, erts, zand, e.d., ontworpen door een Poolse ingenieur, heeft thans zijn proeftijd met succes doorstaan. Vergeleken met de menselijke arbeidskracht neemt deze „zelfflosser” slechts het 1500-e deel van de tijd in beslag. Dit betekent, om een praktisch voorbeeld te noemen, dat thans in één minuut een 12-tons wagon gelost kan worden, terwijl vroeger voor het lossen van een 20t-wagon 8 uren nodig waren.

Het principe dier uitvinding berust op een kip- of kantelinrichting die, door luchtdruk gedreven, in werking kan worden gebracht eenvoudig door op een drukknop te drukken. Inmiddels zijn voor twee bepaalde spoorwegtrajecten een gelijk aantal proofwagons voor elk dier trajecten in aanbouw; het type dier wagons (minimum-belasting 25t bij 32 m³ inhoud) beantwoordt aan de eigenaardigheden van de betreffende trajecten. Van het verloop van het vol-

gende proefstadium — het spoedig in bedrijf nemen van een goederentrein geheel bestaande uit „zelflossers” — zal het afhangen of de nieuwe goederenwagon met automatische losinrichting in serie zal worden geproduceerd.

Paarlen uit schubben

Paarlen uit visschubben, bestand tegen zuren en logen en tegen een temperatuur van 100° C. worden thans vervaardigd door het visserijbedrijf „Certa” te Szczecin en wel volgens een procédé, dat door een arbeider daar ter plaatse is ontwikkeld. Deze paarlen uit visschubben zien er net zo uit als natuurlijk paarlemoer. Op het ogenblik worden proefnemingen gedaan om voor de bijouterie-industrie de gunstigste methode voor toepassing van dit visschubben-paarlemoer te vinden.

Van dorpsgemeente tot grote stad

(Tychy: een nieuw arbeiders-wooncentrum).

In Tychy, vroeger een kleine dorpsgemeente die thans wordt uitgebreid tot een stad van arbeiders met meer dan 100.000 inwoners, ontstaan reeds de

staatsdomeinen van dat gebied heeft zich namelijk het aantal der pluimveefarms, vergeleken met een jaar geleden, verdubbeld. Reeds in het eerste kwartaal van het lopende jaar werd dezelfde hoeveelheid eieren afgeleverd als in het gehele jaar 1950. Ook het Wojewodschap Gdansk zal met de op handen zijnde aanleg van nog 5 moderne farms haar pluimveeteelt aanzienlijk uitbreiden.

De bouw van een Arbeiders-theater in Zoliborz

In het midden van het komend jaar zal het eerste werkelijke arbeiders-theater in Zoliborz in gebruik worden genomen. Het is ingericht voor 550 bezoekers. Voor de voltooiing van de bouw van dit theater heeft het Sociale Fonds voor de Opbouw der Hoofdstad nieuwe sommen geld ter beschikking gesteld. Een attractie van deze schouwburg, die ontworpen is door prof. Brukalski, is, dat hij naar het voorbeeld der antieke theaters amphitheatergewijze gebouwd is, de eerste moderne schouwburgzaal zonder balcon, waardoor men overal uitstekend kan zien. Het theater krijgt een draaitoneel. In dit jaar zal het gebouw in grote trekken gereed komen.

ook van die in de Duits Democratische Republiek opgedaan.

De voornaamste gebouwen zullen in Mei 1953 gereed zijn en met de productie zal in de loop van het jaar 1954 worden begonnen.

Leerlingen van de filmhogeschool draaien de eerste Poolse kleurenfilm

Binnenkort zal Polen voor het eerst met een eigen kleurenfilm voor de dag komen. De studenten van de filmhogeschool Łódź, die verleden jaar reeds de speelfilm „Twee brigades” en talrijke korte filmpjes hebben gespeeld, zijn nu bezig met de vervaardiging van de eerste Poolse kleurenfilm. De film, die „De overwinning” heet, is vervaardigd naar het toneelstuk van dezelfde naam van de jonge toneelschrijver en regisseur J. Warmiński. Deze film geeft een documentaire en tevens dramatische schildering van de ontwikkeling van een dorp tot landbouwcoöperatieve gemeenschap.

„De nieuwe oogst”

is de titel van een film die binnenkort in Warszawa zal gedraaid worden en die aanschouwelijk het nieuwe betere leven schildert dat de boeren leiden in de nieuwe landbouwcoöperaties.

★ KORTE BERICHTEN ★

eerste huizenblokken en nieuwe hoofdstraten. In ongeveer 18 maanden tijds zal de eerste nieuwe stadswijk klaar zijn en dan zal zich het huidige inwonertal van 7000 hebben verdubbeld. Tegen 1955 zal hier woonruimte voor 30.000 mensen worden geschapen, waarmede de basis voor de verdere ontwikkeling van Tychy tot grote stad zal zijn gelegd.

Behalve de instellingen, die uiteraard direct met de bouwplannen te maken hebben, zoals de wetenschappelijke instituten van de Technische Hogeschool te Gliwice, het Centraal Mijnbouw Instituut en het Instituut voor Woningbouw, wedijveren de voornaamste architecten van Polen met elkaar om de stad tot een voorbeeld van moderne woningcultuur te maken. Deze eerste, van socialistisch gezichtspunt uit te bouwen stad ligt — behalve aan de rand van het steenkoolgebied — aan een meer dat door bossen is omgeven. Een uitgebreid verkeersnet zal voorzien in de verbinding met de werkplaatsen.

Wroclaw en Gdansk als nieuwe centra voor de hoenderteelt

In het Wojewodschap Wroclaw neemt de pluimveefokkerij een bijzonder gunstige ontwikkeling. Op de agrarische

FILM

Tijdschrift van de filmhogeschool

Onder de titel „Przegląd filmowy” (Filmoverzicht) geeft de staats-filmhogeschool te Łódź een tijdschrift uit, dat zich met actuele vragen over de filmkunst bezig houdt en in het bijzonder problemen behandelt, die betrekking hebben op de ontwikkeling van de filmproductie.

Nieuwe filmstad en -hogeschool

De productiebasis van de Poolse filmindustrie moet door verschillende maatregelen in het jaar 1955 in technisch opzicht op het niveau der Tchecho-Slowaakse filmproductie gebracht worden. In Kotorow, bij Warszawa, zal een filmstad verrijzen — een van de grootste investeringsobjecten van het zesjarenplan — die wat uitgestrektheid, uitrusting, moderne installaties e.d. betreft, de bekende Europese filmcentra van Joinville bij Parijs en van de Italiaanse filmstad Cinecitta overtreffen zal en de grootste Europese filmstad zal worden.

Bij de bouw van deze filmstad zal gebruik gemaakt worden van de Sowjet- en Tchechoslowaakse ervaringen en

Nieuwe sprookjes- en tekenfilms

De productie van tekenfilms geschiedt thans in Polen door twee productie-groepen, en wel door de reeds in 1946 als arbeidersfilmstudio tot stand gekomen groep „Slask”, die zijn tegenwoordige zetel in Bielsko heeft en uit 60 tekenaars, vroegere amateurs, bestaat en een pas kort geleden in Łódź opgerichte groep.

De „Slask” groep bracht onlangs twee nieuwe tekenfilms: „De nieuwe morgen” waarvan de handelende personen hun oorsprong danken aan bekende figuren op aanplakbiljetten, en de tekenfilm „De wolf en de beertjes”.

Hierop zullen dit jaar nog 5 tekenfilms, waaronder ook kleurenfilms, volgen, zoals „Het gemeenschaps-huis”, en „Oproer der schilderijen”, waarvan het draaiboek gemaakt werd door de bekende schrijver van talrijke kinderrimpjes-boeken J. Brzechwa. Ook de film „Bosgemeenschap der dieren” van de Productiegroep Łódź is gebaseerd op een draaiboek van Brzechwa. Het eveneens in Łódź zich bevindende poppenfilm-atelier heeft reeds een wereldnaam verworven met de figuren van de Waveldraak („Koning Krakus”, een stuk van de grote Poolse dichter Slowacki) en van de burocrat „Piorko” („Veertje”).

De schepper van de Waveldraak werkt op het ogenblik aan een nieuwe poppenfilm „De avonturen van de sluwe vos”, naar een sprookje van de bekende klassieke verteller Krasicki.

KULTUUR

Opnamen voor de Dzierzinski-film

Men is begonnen met het maken van opnamen voor een grote documentaire film over Felix Dzierzinski, de grote revolutionair en patriot, een van de grondleggers van de Poolse sociaal-democratie. Deze realistische film, die een gehele avond in beslag zal nemen, wordt geregisseerd door Cękalski. De stof is verwerkt als een biografisch verhaal en de handeling is gebaseerd op een rijk documentair materiaal. Er is gebruik gemaakt van tekeningen van tijdgenoten en van andere documenten, verder zijn fragmenten van archief, films en fotografische opnamen, op historische plaatsen gebruikt. Bij de opnamen, die op verschillende plaatsen geschieden en die de revolutionaire strijd van de Poolse arbeiders weer-geven, werken duizenden figuranten mee.

Gustaw Morcinek: „Gorny Slak”

Onder de titel „Gorny Slak” en „Poklad Joanny” zijn twee nieuwe werken van de schrijver Gustav Morcinek bij Gebethner en Wolff in Warszawa verschenen. Beide boeken spelen in de Silezische mijnwerkerswereld en schilderen, vrij van pathos het zware werk in de mijnen.

„Aan de grote bocht”

Het leven van de zeevissers wordt behandeld in een bij „Książka i Wiedza” verschenen boek van Maria Boniecka getiteld „Aan de grote bocht”. Op overtuigende wijze wordt hier het zware beroep en het gevaarlijke werk van de vissers geschilderd. Het boek is spannend en vlot geschreven.

„Sprookje” door Benedykt Herz

De „Sprookjes” van Benedykt Herz behoren tot het meest waardevolle, wat deze Nestor van de Poolse vertelkunst heeft geproduceerd. Bestemd ook voor volwassenen, geven zij een beeld van de zeden en gebruiken in verschillende tijdperken en zij kenmerken zich door een rake humor en een poëtische vorm, die berusten op klassieke voorbeelden.

Broszkiewicz's Chopin-roman

De bij de uitgeverij Czytelnik verschenen Chopin-roman „De gestalte der liefde” van J. Broszkiewicz is thans, na het verschijnen van het tweede deel, voltooid.

Het eerste deel beschrijft de jeugd van de meester en diens revolutionnaire en patriottische omgeving en sluit af met de reis van Chopin naar Weenen en Parijs; het tweede deel heeft tot inhoud het verblijf van de componist in Frankrijk en op Mallorca. De schrijver, die zich bij zijn werk op een buitengewoon omvangrijk en authentiek materiaal heeft gebaseerd, wijst in het bijzonder op de vooruitstrevende geest van Chopin en op zijn verbondenheid met de Poolse dichter Mickiewicz.

Scholem Aleichem in de Joodse Staatsschouwburg

Scholem Aleichem, een vooraanstaand vertegenwoordiger van de progressieve Joodse literatuur tegen het eind van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw, is in de eerste plaats als romanschrijver en humorist bekend geworden. Zijn oeuvre bevat echter ook vele toneelstukken, waaronder vooral „Schwer zu sein ein Jud”, getuigt van een raak oordeel en een bijtende ironie. De Joodse stadsschouwburg in Łódź bracht reeds enige zijner éénacters. Deze

zomer werd in dezelfde schouwburg een toneelbewerking van zijn roman „Sender Blank” gegeven. Onlangs vond de première plaats van zijn blijspel „200.000”.

Gezondheidsweek

De „Gezondheidsweek”, die dit jaar vastgesteld is van 10-17 Juli, zal plaats vinden onder het motto: „In de gelederen van de Poolse Cultuur-Centrale strijden de werkende massa's voor hun gezondheid”.

Op het programma van deze week staat niet slechts een uitbreiding van de werf-actie, maar ook een uitbreiding van de sanitaire opleiding. De P.C.C. organiseert thans op scholen en fabrieken 230 sanitaire cursussen. Er wordt door ruim 17.000 personen aan deelgenomen. Bovendien worden er cursussen van drie maanden gehouden voor jeugdige verpleegsters.

Tijdens de „Gezondheidsweek” van dit jaar wil de P.C.C. een grote actie organiseren voor het vestigen van sanitaire posten bij fabrieken, waar de arbeiders na de opleiding op de cursussen toezicht moeten houden op de hygiënische toestand in hun fabriek en, zo nodig, eerste hulp moeten verlenen aan hun collega's.

SPORT

Poolse fokpaarden winnen rennen

De renpaarden Pink Pearl en Arras, die in de Poolse Staats-stoeterijen werden gefokt, hebben te Praag bij de Derby-rennen gewonnen van talrijke buitenlandse renpaarden en van het Tchecho-Slowaakse lievelingsrenpaard Ljan.

De Poolse Derby-renners hebben voor het eerst een collectieve afstand-tactiek toegepast, waardoor dit resultaat kon worden bereikt.

VERENIGING NEDERLAND-POLEN

Comité van aanbeveling:

Prof. Dr. B. Becker, Amsterdam
J. H. Cohen Stuart, Bussum
Mr. H. Cost Budde, Voorburg
Ds. W. S. Hugo van Dalen
Mr. S. Davids, Amsterdam
Mr. P. E. Eldering, Amsterdam
J. D. L. Le Febvre, Laren N.H.
Prof. Dr. J. A. van Hamel, Baarn
Ed. Hoornik, Amsterdam
W. Huisman, litt. slav. dra., 's-Gravenhage
B. Jelgersma, Amsterdam
H. Ch. G. J. van der Mandere, 's-Gravenhage
Prof. Dr. R. van der Meulen, Leiden
Mr. W. M. van Meurs-van der Burg, A'dam
Mevr. Dr. E. E. Prins-de Jong, Leiden

Mevr. Mr. I. E. Prins-Willekes Mac-Doland, Amsterdam
H. M. van Randwijk, Amsterdam
Ir. J. W. Rodenko, 's-Gravenhage
Henriëtte Roland Holst van der Schalk, Overveen
Prof. Dr. Jan Romein, Amsterdam
Mevr. Dr. Annie Romein—Verschoor, A'dam
Jhr. W. J. H. B. Sandberg
P. J. J. Verlooy, Leiden
Victor E. van Vriesland, Amsterdam
Dr. L. P. Walburgh Schmidt, Oegstgeest
M. J. Wentinck, 's-Gravenhage
Prof. Dr. W. F. Wertheim, Amsterdam
Sam de Wolf, Amsterdam

Foto rechts:

*Het goede boek bereikt
in het huidige Polen
zelfs de meest afge-
legen hoeken. De
dorpsjeugd uit
Krosno bladert
de boeken door*

Foto links:

*De kleintjes
betogen
voor de
vrede*

FOTO

reportage

UIT POLEN

Gezondheidszorg:
Sanatorium in
Bystre bij
Zakopane voor
tuberculeuze
kinderen

Op 3 Juni '51 vonden onder de leuze Studenten-
sport-beoefenaars in strijd voor de vrede"
wedstrijden in de Poolse hoofdstad plaats.
De winnaars ontvingen hun prijzen

De Centrale Sport-
club in Warszawa
heeft enige da-
gen geleden een
nieuw zwembad
geopend. Oud en
jong vermaken
zich in het
koele water

Een blik op de tentoonstelling:
„De pers in dienst van het Zes-
jarenplan en de strijd voor de vrede" te Warszawa

Nabij Lublin ontstaat een nieuwe,
grote fabriek voor vrachtauto's met
bijbehorende stadswijk voor 20.000 arbeiders.
Op onze foto: Arbeiders construeren de dakspanten

Het antwoord van Leon Kruczkowski

aan Vercors

Het gevaar dringt

(In April 1951 plaatsten wij de brief van
Vercors aan Kruczkowski d.d. 15-1-51).

Waarde Vercors,

Met grote belangstelling heb ik uw brief (die vertaald is opgenomen in het April-nummer van het tijdschrift „Nederland—Polen” — Red.) gelezen. U bent zo vriendelijk geweest mij in deze brief enige zeer interessante denkbeelden mee te delen, die bij het lezen van mijn toneelstuk „De Duitsers” bij u zijn opgekomen. Deze denkbeelden hebben een bijzondere betekenis voor mij, want zij zijn afkomstig van een schrijver, die als een der eersten gepoogd heeft gedurende de donkerste nacht der fascistische onderdrukking in „De Stilte der Zee” het probleem op te lossen, dat toen alle intellectuelen in Europa bezighield: dat van de „goede Duitser” en zijn verantwoordelijkheid voor de door Hitler bedreven misdaden. Dit vraagstuk van de schuld van het Duitse volk heb ik gedurende de vijf jaar, die ik in een krijgsgevangenenkamp heb doorgebracht, ernstig overdacht. En dat ik dit probleem drie jaar na de bevrijding van ons land van het Hitlerjuk aan de orde heb gesteld, vindt zijn reden vooral in het feit, dat deze bevrijding de wereld helaas nog niet verlost heeft van de problemen der „von Ebrennac's” en „Sonnenbruck's”.

U zegt mij in uw brief, dat het onze plicht als schrijver is, hun „die daar geen licht willen zien, doch duisternis”, de ogen te openen. Ik begrijp uw bezorgdheid volkomen, ofschoon in mijn land het verlangen naar licht heden voor het overgrote deel der inwoners een dagelijkse behoefte is geworden en de snelle ontwikkeling van de gunstige voorwaarden om aan deze behoefte te voldoen, het hoofddoel van ons streven is.

Maar deze bezorgdheid, die zich meester maakt van uw gedachten, waarde Vercors, is niet te splitsen, zij verenigt alle eerlijke mensen van de gehele wereld. Van deze eenheid hangt het lot der volken en van elk van ons afzonderlijk af.

Ook de taal, waarvan wij ons bedienen om deze eenheid tot stand te brengen, heeft, zoals u het overigens terecht onderstreept, haar betekenis, omdat zij ons in staat moet stellen te overwinnen niet zozeer onze tegenstanders — die zijn veel minder talrijk dan men zou geloven — als wel de mensen met een luie geest, gespeend van voorstellingsvermogen. Men moet zich tot deze mensen wenden in hun eigen taal, zonder opportunisme en zonder enige verdraaiing van onze eigen gedachten, „in afwachting” — zoals u het uitdrukt — „tot zij onze taal zullen verstaan”. Dit is het doel, dat ik mij in mijn werk voor ogen gesteld heb.

Maar helaas in de bezorgdheid, die evenzeer onze gedachten beheerst, gaat het er niet slechts om, of de taal al dan niet overtuigend is.

Zoals ik reeds zei, heeft de overwinning op het

Hitlerianisme de wereld niet bevrijd van het probleem der „von Ebrennac's” en „Sonnenbruck's”. In tegendeel, de „geografie” van dit probleem heeft zekere veranderingen ondergaan.

Er is in sommige landen geen gebrek aan „Sonnenbruck's” — en zij staan niet slechts op de katheders der universiteiten; waarschijnlijk ontmoet u hen nog vaker dan ik in mijn vaderland... Ik weet niet, of er zich op het ogenblik in Viet-Nam de een of andere von Ebrennac bevindt, maar het is een volgend feit, dat de arme Koreaanse kinderen met meer dan één Amerikaanse Hoppe te maken hebben...

Het gevaar, dat momenteel de wereld bedreigt, is veel ontzettender dan dat van het Hitlerianisme. In het aangezicht van dit gevaar ontbreekt de tijd voor volkomen en subtiële overreding. Eerlijk gezegd, heeft men slechts een uiterst simpele taal nodig, zonder dat deze daarom vervlakt, een taal, die gemeengoed is van alle eerlijke en redelijke mensen der gehele wereld. En gij, schrijver van „De Stilte der zee”, waarin ieder woord even zorgvuldig overwogen blijkt te zijn, gij zijt ook heden een van degenen die zich moedig en krachtig van deze taal bedienen, deze taal van open strijd, zonder compromis.

Het is dezelfde taal, die kort geleden een zeldzame kracht heeft gekregen in uw brief aan de redacteur van „Lettres Françaises” naar aanleiding van de arrestatie van de Franse patriot Henri Martin door de regering van Pléven, welke arrestatie samenviel met de vrijlating van de fascist Ottenbacher.

Ik wil van deze gelegenheid gebruik maken, geachte Heer Vercors, om uitdrukking te geven aan mijn grote eerbied voor deze moedige daad van protest, waarvan men kan zeggen, dat zij niet vergeefs is geweest, maar integendeel het meest reële, waardoor een rechtschapen mens, een schrijver met verantwoordelijkheidsgevoel kan reageren op de laaghartige provocaties van de vijanden van de Vrede.

Wat betreft de anderen, de mensen die niet zozeer in misdrijf als in dwaling verstrikt zijn, op welke wijze moet men „hun de ogen openen, hoe moet men hen overtuigen?” Ik vermoed, dat deze vraag U persoonlijk niet hoeft te verontrusten. Als lid van de Wereldraad voor de Vrede behoort gij tot degenen, die er elke dag antwoord op geven en op wie de hoop gevestigd is van de talloze vrienden van het ware Frankrijk, d.w.z. de hoop van de vrienden der mensheid.

Leon Kruczkowski

„Szkoła Obmowy” in het Pools Theater te Warszawa. In de hoofdrollen: Nina Andrycz en J. Strachocki

Van **Burgerlijk** naar **Volkstoneel**

Wil men dat wat zich in het afgelopen jaar op het Poolse toneel heeft afgespeeld, in een enkele zin karakteriseren, dan moet men zeggen: het jaar 1950 was de overgang van het jaar van het Festival van Sowjet-Russische toneelkunst (1949) naar het jaar van het Festival van het hedendaagse Poolse toneel (1951).

In het afgelopen jaar ging het Poolse toneel een grote stap vooruit op de weg naar een socialistische toneelkunst en daarom zal ook de toekomstige bestudeerder van het Poolse theater der eerste naoorlogse jaren niet onverschillig aan dit afgelopen jaar voorbij kunnen gaan. Hij zal moeten erkennen, dat in het jaar 1950 alle voorwaarden in vervulling zijn gegaan, die een ononderbroken reeks van successen mogelijk hebben gemaakt.

De wederopbouw van het Poolse toneellevens begon in 1945 met een uitbreiding van de kring der toeschouwers, met een hervorming van het repertoire en het invoeren van ideologische veranderingen onder het motto: „De nieuwe toeschouwer in het nieuwe theater”.

In het jaar 1947 voltrok zich een diepgaande wijziging in het gehele Poolse toneellevens. Zij omvatte alle onderdelen van het toneel en beperkte zich allerm minst tot de organisatorische kant ervan, maar had veeleer ook betrekking op het ideële aspect. In organisatorisch opzicht werd het theater eindelijk geheel

voor de nieuwe bezoeker opengesteld. Er werd, zij het in het begin nog onvoldoende, een kring van toeschouwers aangetrokken, waarin de tot nu toe overheersende burgerlijke elementen ontbraken. Men stelde een vooruitstrevend repertoire samen, dat van reactionaire stukken en minderwaardige producten gezuiverd was. Dit werd bereikt door de nationalisatie van het toneel en niet in de laatste plaats, doordat men zich bevrijdde van het „kassastuk”.

Deze veranderingen deden zich reeds duidelijk gelden op een in Obory bij Warszawa gehouden bijeenkomst van toneeldeskundigen. Toen reeds kon men vaststellen, dat het nieuwe over het oude gezegevierd had. Een diepgaande kritische discussie tussen de vele deelnemers droeg ertoe bij, de oorzaken van fouten op te sporen, om zodoende een nieuwe weg tot het nieuwe toneel met zijn actuele problematiek, te vinden tot een toneel, waarop de socialistische conflicten tot hun recht kwamen, tot een volkstoneel, dat als een overgang naar het socialistische toneel beschouwd kan worden.

Wat waren nu de belangrijkste gebeurtenissen van het afgelopen jaar?

Herhaaldelijk werden in het laatste seizoen Shakespeare en Molière ten tonele gebracht. Hier moet echter opgemerkt worden, dat bij alle voortreffelijke eigenschappen, die de vertolking van de tekst kenmerkten, noch de premieres van Shakes-

peare's blijspelen in Warszawa, noch de voorstelling van „Hamlet” in Poznań een volledig geslaagde regie en uitvoering opleverden. Ook de encenering van Molières „Don Juan” werd in Warszawa met voorbehoud ontvangen. Men greep naar het klassieke Spaanse theater (Tirso de Molina, Cervantes), en voor het eerst na de oorlog werden twee blijspelen van Goldoni opgevoerd. Van de Russische klassieken speelde men Ostrowski's „Het Woud”, terwijl Gorki niet uit het repertoire weg te denken is. Ook de toneelstukken van Shaw komen veelvuldig ten tonele.

Men beijverde zich eveneens vergeten stukken uit het klassieke Poolse repertoire te voorschijn te halen. Het succes van het Wrocław Theater met zijn opvoering van Wojciech Boguski's stuk „Hendrik VI op de Jacht” moest andere troepen aansporen, eveneens dergelijke „experimenten” te ondernemen. Het is te begrijpen, dat het tegenwoordige Poolse toneel maar zelden op een stuk uit het romantische repertoire teruggrijpt, dat, van realisme gespeend, in mysticisme vervalt. Toneelstukken echter, waarin de elementen van het realisme bewaard zijn gebleven, vinden hun toeschouwers wel. Een bewijs daarvoor is het succes van Slowacki's „Mazepa” en zijn „Balladyna”.

Op het gebied van het Poolse klassieke toneel speelt ook Fredro een grote rol; het is jammer, dat zijn voortreffelijke comedies nog overwegend volgens een traditioneel recept gespeeld worden, zonder dat men pogingen doet om de in zijn werk aanwezige satirische en kritische elementen naar voren te halen.

In het burgerlijk theater neemt het werk van Zapolska nog steeds een vooraanstaande plaats in. Ook de blijspelen van Balucki oogsten grote bijval. De toneelstukken van Zapolska behoren tot het vaste repertoire, vooral het onsterfelijke „De Moraal van Mevrouw Dulska”, dat van een grote satirische kracht is.

Ook Bliziński vierde in het afgelopen jaar nieuwe triumpfen, vooral met zijn comédie „De schipbreukelingen”. Dit werk behoort tot de weinige, waarin de Poolse toneelschrijvers van de 19e eeuw werkelijk overtuigend en onverbiddelijk afrekenden met het burgerdom en de overblijfselen van het feodalisme. Het stuk verdient vaker in het volkstheater gespeeld te worden.

Het in de zomer 1949 in Polen gehouden Festival der Sowjet-Russische toneelkunst heeft er toe bijgedragen, dat het Sowjet-theater als een onuitputtelijke bron van ervaring voor het vooruitstrevende Poolse toneel beschouwd wordt. Het Poolse publiek kwam in aanraking met de toneelschrijvers uit de Sowjet-Unie. Vooraanstaande Russische gezelschappen gaven gastvoorstellingen in Polen, zo bijvoorbeeld eind vorig jaar het Ukrainse Franka-theater uit Kiev.

Poolse gezelschappen speelden vorig jaar o.a. werken van Alexander Sofronow, Simonow,

Korniejtsjoek, Lawrieniew, Leonow, Uspieński, Marszak, Simukow, Afinogenow en Sztok. Ook van de Est Jakobsonde Let Grigulis en de Litauer Baltuszis werden stukken gespeeld. Het Poolse schouwburgpubliek wordt bovendien in contact gebracht met toneelschrijvers uit de andere landen van Oost Europa. Een van de grootste successen van 1951 was het stuk van de Tchechische schrijver-arbeider Kania, „Brigade Karhan”, dat een arbeiderscollectief toont in zijn nieuwe socialistische verhouding tot de arbeid en de arbeidswedijver. Het werd door het Teatr Nowy in Łódź vertoond en op een zo uitstekend artistiek peil ten tonele gebracht, dat het ensemble er een hoge onderscheiding mee verwierf en de voorstelling stimulerend werkte op de vertoning van andere stukken uit het arbeidersleven.

Veel waardering vonden de toneelstukken van de Duitse schrijver Friedrich Wolf „Beaumarchais” en „Tai Yang ontwaakt”.

Het jaar 1950 kan in de Poolse toneelkroniek ook te boek staan als het jaar dat bekendheid bracht met de Hongaarse toneelkunst. Het Teatr Polski te Warszawa speelde Julius Hay's historisch stuk „God, Keizer en Boer”, terwijl in vele schouwburgen „Het geval Paul Eszterag”, het sterke stuk over de tijd van de fascistische terreur in Hongarije, van Alexander Gergely vertoond werd. Het gezelschap van de Warszawase Kamerspelers verwierf met de vertoning van dit werk de Staatsprijs. Ten slotte bracht het Łódźer Teatr Nowy Eva Manda's „Helden van alledag”, dat een beeld geeft van een arbeiderscollectief in het hoogovenbedrijf Czepel bij Budapest in zijn strijd voor nieuwe arbeidsmethoden en verhoging van de arbeidsproductiviteit.

Het Łódźer Teatr Nowy kan voor andere Poolse toneelgezelschappen als voorbeeld dienen van een nieuw soort ensemble-spel en strijdvaardigheid. Deze groep is erin geslaagd door de vertolking van zijn stukken de zin van die werken te verdiepen, wat thans het belangrijkste probleem van het Poolse theater is. Het volgt hierbij de methode van de levensgetrouwe weergave, die een veel diepergaande instudering eist dan vroeger en de acteur noopt, zich ook buiten het theater te begeven; hij ziet zich gedwongen, in direct en niet alleen maar oppervlakkig contact met de wereld van de arbeider te treden. Deze methode bleek de kortste weg tot opmerkelijke artistieke en ideologische resultaten. De acteurs van het Teatr Nowy leren zich vertrouwd te maken met het werk van de mensen die zij uit te beelden hebben. En zij slagen er hierbij in, een naturalistische vertolking en een overmaat van details te vermijden.

De belangrijkste vraag blijft die naar een hedendaags Pools repertoire. In dit opzicht hebben zulke ingrijpende veranderingen plaats gehad, dat het bijna

„Veel lawaai om niets” van Shakespeare. In de hoofdrollen: L. Wysocka en A. Zabczyński. Kleine Theater Warszawa

„Fantasie” — Janina Romanowna

als een doorbraak beschouwd kan worden. Het uitgangspunt was een door het Ministerie voor Cultuur en Kunst in verband met het komende Festival voor hedendaagse Poolse Toneelkunst uitgeschreven prijsvraag. Talrijke werken zijn bij deze gelegenheid ingeleverd, waaronder vele, die zonder twijfel waardevol zijn. Het Festival zal dus zeker over interessante, in ieder opzicht opmerkelijke stukken kunnen beschikken.

Dit zijn problemen, die eerst tegen het einde van dit jaar aan de orde zullen komen, wanneer het tijd zal zijn, een balans op te maken van het festival. Maar reeds nu kan op grond van wat er reeds vertoond is met optimisme vastgesteld worden, dat de Poolse toneelschrijvers veel aan hun oeuvre klevende fouten overwonnen hebben.

In 1950 werden op het Poolse toneel werken van de volgende hedendaagse auteurs gespeeld: „Zapora” en „Kosciuszko in Berville” van Dybowski, „Warszawa Vaudeville” van Gozdawa en Stepień, „De goede Mens” van Gruszczyński, „De Sonnenbrucks” van Kruczkowski, „Het geval Anna Koterska” van Lubecki, „De krachtproef” van Lutowski, „Gisteren en Eergisteren” van Maliszewski, „De Pharizeers en de Zondaren” van Promianoski, „Duizend Strijders” van Rojewski, „Manschapen” van Skowroński en Slotwiński, „De eenvoudige zaak” van Tarn, „Zegepraal” van Warmiński, „Ingenieur Saba” van Wierski, „De Salon van Mevrouw Clementine” van Wydrzyński.

Alle genoemde werken worden, afgescheiden van hun artistieke waarde, gekenmerkt niet alleen door hun positieve relatie tot de Poolse werkelijkheid, niet alleen door hun pogen de nieuwe Poolse mens in zijn nieuwe omstandigheden te schetsen, maar voor alles door hun streven naar realisme, door de wil, actief deel te nemen aan het scheppen van een Poolse socialistische toneelkunst. Tot voor kort nog overwoog in Poolse toneelwerken het element van het burgerlijke milieu, thans zijn de schrijvers er reeds dapper toe overgegaan, het gebeuren in fabrieken en werkplaatsen te beschrijven; zij begeven zich met steeds groter zekerheid in de wereld van de arbeider, en als ze op een burgerlijk thema teruggrijpen, dan is het om het oude in zijn tegenstelling tot het nieuwe te tonen en te ontmaskeren.

Zo ging o.a. de debutant onder de Poolse toneelschrijvers, Adam Tarn, te werk, die in zijn stuk „Iets heel gewoons”, de Verenigde Staten van tegenwoordig toont, waarbij hij tegenover de „moraal” der bourgeoisie een oprecht vertegenwoordiger van „het andere Amerika” stelt. Soortgelijke tendenzen vinden we in de toneelstukken van Pomianowski en Wydrzyński.

Ook het stuk „De goede Mens” van Gruszczyński is een waardevol werk, waarmee de auteur de Staatsprijs verwierf. Het stelt de burgerlijke philanthropen tegenover de socialistische humanist, twee levens-

typen, die diametraal tegenover elkaar staan. Schrijver geeft in alle opzichten blijk het fabrieksleven te kennen.

Janus Warmiński's „Overwinning” symboliseert het resultaat van de geslaagde evolutie. Er ligt echter een wereld tussen deze „Overwinning” en het voor de nieuwe dorpsmatriek baanbrekende „Zapora” van Dybowski. „Zapora” (De Barrière) was een eerste schuchtere poging het dorp, in het voetspoor van Wyspiański, Rostworowski en Zegadłowicz (bekende Poolse schrijvers) op het toneel te brengen. Het toneelstuk „Overwinning” had reeds geheel met het burgerlijk gezichtspunt gebroken en zich dus gedistancieerd van de burgerlijke onbekendheid met het dorp. Pietrzakowa, een arme boerin, die in een dorp in Rzeszów voor de vooruitgang strijdt en de rijke boer Wrobel, een vertegenwoordiger van de dorpsbourgeoisie, zijn figuren, die hun plaats in de Poolse toneelliteratuur reeds gevonden hebben. De nieuwe hedendaagse toneelstukken van Poolse auteurs verrassen door hun hoog artistiek peil. Het geslaagd streven naar een nieuwe ideële inhoud is dus gevolgd door een duidelijk streven naar een artistiek niveau.

In het kader van de omvangrijke voorbereidingen tot het eerste Congres der Poolse wetenschap had in December van het vorig jaar in Kraków een conferentie van de Sectie „Theater en Film van het wetenschappelijke congres” plaats, waarover wij reeds eerder melding maakten in ons blad.

Tot de gedurende deze conferentie besproken problemen behoorden: realistische tradities van het Poolse toneel en de toneelliteratuur, de taak van de toneelscholen, realistische tradities in de toneelcritiek, enz.

Hoewel men algemeen tot de erkenning kwam, dat nog veel vragen opgelost moeten worden, wil het Poolse toneel zijn taak vervullen op de wijze, die deze tijd vraagt, toch was men het er over eens, dat dit Poolse toneel in zijn streven naar vernieuwing reeds veel bereikt had en dat de stand van zaken, van waaruit men nu de licht- en schaduwzijden van het speelseizoen 1950 besprak, reeds geheel anders geaard was dan voor enige jaren, toen het er om ging thans reeds tot het verleden behorende vraagstukken, zoals het scheppen van een volkstheater in de plaats van het burgerlijk toneel, op te lossen.

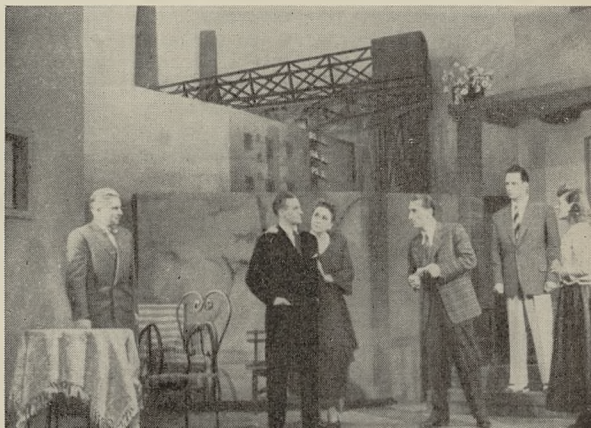
In nauw contact met de vooruitstrevende tradities van de Poolse cultuur, aanknappend aan de nieuwe sociale thematiek en voortbouwend op het voorbeeld van het leidende Russische toneel, gaat het Poolse toneel zegerijk de kunst van het socialistische Polen tegemoet.

In ons volgende nummer zullen wij een artikel brengen, waarin een ander interessant probleem van het Poolse toneelleven, het socialistisch realisme, behandeld wordt.

„Maria Stuart” van J. Slowacki. In de hoofdrollen: (de koningin) Maria — Gorczyńska — A. Zabczyńska

„Synowie” (De Zonen) van Miller

Generaal en held

JAROSLAW DĄBROWSKI

*vocht voor de vrijheid van Polen
op de barricaden van Parijs*

Gij, Polen, mijn broeders, hetzij dat gij sterft in de eeuwige bossen van Mickiewicz, of dat gij uw intrede doet in het vrije Warszawa — de wereld zal u bewonderen. Of gij nu een nieuw tijdperk van zelfstandigheid en ontwikkeling inluidt, of dat gij met de dood de langdurige, vreselijke oorlog beëindigt. Gij zijt groot — zo schreef de leider van de Russische democraten, Herzen, om met deze vurige woorden de Januari-revolutie van 1863 te begroeten.

De oorzaak van de mislukking van de revolutie was de anti-nationale politiek van de grootgrondbezitters, die samenwerkten met de vijand. Wanneer in de gewapende strijd de laatste soldaat gevallen is, dan komen de legers soldaten-patriotten naar voren, die voet bij stuk hielden en de oorlog voor de nationale en maatschappelijke rechten van het vaderland voortzetten. In het midden van hen, die de strijd tot de overwinning voortzetten, stond de leider van het revolutionnaire leger, Jaroslaw Dąbrowski.

Dąbrowski was van zijn jonge jaren af een consequent strijder voor de vrijheid van het vaderland — van zijn jongste jaren af hield hem de kwestie van de zelfstandigheid en het geluk van Polen bezig. Hij kwam in contact met de Russische revolutionnaires om alle volken, die onderdrukt waren, te bevrijden. Na het mislukken van de opstand wordt Dąbrowski, die reeds tijdens de opstand in het paviljoen X van de Citadel gevangen had gezeten, ter dood veroordeeld, welk vonnis veranderd werd in 15 jaar dwangarbeid in Siberië. Dank zij de hulp van zijn Russische vrienden weet hij echter te ontsnappen en naar Parijs te emigreren, waar hij zich dadelijk in verbinding stelt met republikeinen, socialisten en jonge Marxisten.

Na het uitbreken van de oorlog tussen Frankrijk en Pruisen, wilde Dąbrowski een Pools Legioen oprichten, dat samen met het Franse volk de republieken zou strijden. Maar de Franse bourgeoisie zag in hem een revolutionair element, wiens idealen overeenkwamen met het revolutionnaire streven van het

Franse volk. Daarom verkoos zij het vaderland aan de overweldigers uit te leveren en een smadelijk verdrag met hen te sluiten, liever dan dat de patriotische volksmassa's in beweging zouden komen.

De harde, smadelijke capitulatievoorwaarden waren de vonk, die alles deed ontvlammen. De haat tegen de onderdrukkers, de toorn tegen de verraderlijke leiders, de verbittering over de nederlaag vonden hun uitdrukking in de heldhaftige opstand van de bevolking van Parijs, in de Parijse Commune, welke 18 Maart 1871 uitbrak.

Op de Barricaden der Commune.
Hecht verbonden met de Franse revolutionnaires, stelt Dąbrowski zich dadelijk op de barricaden der commune. Haar wijdt hij heel zijn

Bij de sterfdag van de leider der Parijse Commune

strategisch vakmanschap en zijn enthousiasme, want de strijd gaat om het heiligste goed: de vrijheid van het volk.

„Toen wij deelnamen aan de Commune,” — schreef Teofil, de broer van de generaal, — „wisten wij waarvoor wij gingen strijden. Wij moesten niet slechts een gemeenteraad voor Parijs veroveren, wij hadden de overwinning van de sociale revolutie voor ogen.”

Twee maanden lang streed het Franse volk heldhaftig, en in de loop van deze tijd werd de naam van de Poolse Generaal Dąbrowski voor de strijdende Parijzenaren tot een dierbaar en vertrouwd symbool.

„Onbevreesd voor het geweervuur, dapper en niet lettend op gevaar, was Dąbrowski overal, hij leidde allen, overwon de moeilijkheden, die zich voordeden,” — lezen wij in het boek van Dubreuil over de Commune.

De communards zeiden van de in

hun gelederen strijdende Polen, van de Poolse Generaal Dąbrowski, van Walevy Wróblewski, een andere grote soldaat en revolutionair: „Gij, Polen, leert ons patriotisme!”

Twee dagen voor de ineenstorting der Commune, die door de bourgeoisie in samenwerking met de Pruisische overweldigers werd gesmoord, toen de horden der contrarevolutie Parijs binnenrukten, vond de grote leider der Commune, de Poolse Generaal Jarosław Dąbrowski, op 23 Mei op een barricade bij de rue de Myrrhe de heldendood. Zijn dood bezielde het volk van Parijs tot verdere strijd. Bij de doodkist van de held zworen de communards: „...wij gaan slechts van hier om te sterven...”

Wij eren de Nagedachtenis aan de Grote Patriot en Soldaat.

De bourgeoisie heeft gepoogd de figuur van de heldhaftige Poolse generaal uit de geschiedenis te verbannen, door zijn naam dood te zwijgen, doch de Poolse arbeidersklasse, de Poolse revolutionnaire beweging heeft zijn nagedachtenis steeds in ere gehouden. Een van de bewijzen hiervan is het feit, dat de Poolse brigade, die in Spanje de strijd tegen het fascisme van Franco opnam, zijn naam kreeg. Heden wordt de nagedachtenis van de grote strijder voor de vrijheid der volken en de menselijke waardigheid hoog geëerd door het Poolse volk, dat zijn socialistisch, gelukkig vaderland opbouwt.

Ons is zijn figuur vertrouwd en dierbaar, want hij was de standvastige strijder voor de vriendschap tussen de verdrukte volken van het tsaristische Rusland, hij was de belichaming van het patriotisme en internationalisme van het proletariaat. Hij heeft gestreden en is gesneuveld voor de vrijheid van het volk van Parijs, en daarmee heeft hij ook gestreden en is hij gesneuveld voor de vrijheid van het volk van Warszawa.

Zijn woorden zijn heden een leidraad voor ons: „de met bloed en eelt veroverde vooruitgang vergaat niet vruchteloos, doch kiemt en groeit”.

OVER DE BETEKENIS VAN DE ARBEIDERS- EN BOERENCORRESPONDENTEN

Er moet bijzondere betekenis gehecht worden aan de onderscheiding, die Staatspresident Bierut heeft toegekend aan 19 verdienstelijke arbeiders- en boerencorrespondenten, zij kregen n.l. de hoogste Poolse orde de „Polonia Restituta”. Deze onderscheiding is een uitdrukking van de waardering voor het succesvolle werk der arbeiders- en boerencorrespondenten, die terecht algemeen als voorvechters voor het behoud van de vrede en de vervulling van het zes-jarenplan worden beschouwd. Het werk der arbeiders- en boerencorrespondenten is tegenwoordig uitgegroeid tot een factor van grote betekenis, deze geeft steeds beter en doeltreffender uiting aan de openbare mening van de werkers van stad en land. Gedragen door de steeds levendiger politieke activiteit van de massa's ontwikkelt zich deze be-

weging die steeds dieper wortel schiet.

In het bewustzijn, de leiders van hun herwonnen vaderland te zijn, nemen de werkers, wier woordvoerders de arbeiders- en boerencorrespondenten zijn, een actieve en kritische houding aan tegenover de fouten en tekortkomingen van het bestuursapparaat en alle verschijnselen van bureaucratie, tegenover onbekwaamheid, tegenover gevallen van willekeur en rechtsbreuk, en zij worden dagelijks waakzamer tegenover de pogingen tot het scheppen van verwarring door vijandelijke persorganen. In en door hun werk verstevigden de arbeiders- en boerencorrespondenten de verbondenheid van de brede volksmassa's met de arbeiderspartij en de volksregering.

Men zou veel voorbeelden kunnen aanhalen waaruit blijkt, dat de

door de arbeiders- en boerencorrespondenten uitgeoefende critiek voor de nieuwe staat een buitengewone, een niet te onderschatten hulp en steun betekent.

We herinneren tenslotte aan de woorden van de President, waarmee hij de arbeiders- en boerencorrespondenten oproept, nog moediger dan tevoren het beproefde wapen van hun critiek te richten op alle verschijnselen van bureaucratie en van gebrek aan begrip tegenover de werkende bevolking, om onbekwaamheid en verkwisting te bestrijden, waar zij deze maar aantreffen. President Bierut spoorde de correspondenten aan, niemand te ontzien, die het vertrouwen van het volk voor eigen egoistische doeleinden, tot schade van de staat en zijn burgers zou trachten te misbruiken.

Wiktor Gomulicki

Het zal de aandachtige lezer van Iwaszkiewicz' artikel over Bach, dat wij in ons nummer van heden afdrucken, zijn opgevallen, dat hij de naam van een Poolse schrijver noemt, die in Nederland vrijwel onbekend is. Iwaszkiewicz brengt ons immers in herinnering dat Wiktor Gomulicki in zijn „De zeven Amens van de Heer Mokrzecki” bij de beschrijving van oude Poolse Kerstgebruiken verwijst. De plicht, die wij ons zelf oplegden om onze lezers regelmatig iets mede te delen over Poolse persoonlijkheden uit het verleden en het heden, die in bepaalde artikelen vluchtig vermeld worden, noopt ons even staan te blijven bij deze in vele opzichten merkwaaardige schrijversfiguur. Juist omdat hij een tijdgenoot was van groteren en voornameren (hij leefde van 1851—1919 en is dus contemporain aan Prus, Zeromski en andere reeds door ons behandelde Poolse schrijvers uit het laatst der negentiende eeuw) juist daarom is hij wel enigszins op de achtergrond gedrongen en is zijn positieve betekenis ietwat miskend.

Wil men hem nu de eer geven, die hem onmiskenbaar toekomt, dan moet men van hem zeggen, dat hij in zijn vele (vaak korte) verhalen de onovertroffen schilder is van

het voormalige Warszawa, dat hij als geen ander kende en welks psychologie hij met een zeer bijzonder penetratievermogen heeft weten te benaderen. Juist nu een geheel nieuw Warszawa aan het herrijzen is zal men in het hedendaagse Polen, dat geenszins met het waardevolle uit het verleden breken wil, zijn bundels weer ter hand nemen, waaruit hij zelf een bloemlezing maakte, die onder de naam Wybory (De Keuzen) verschenen is.

Doch ook verder dan naar het Warszawa van zijn dagen en naar het Warszawa van weleer — hij schreef o.a. een historische roman over de tijd van Sigismund III — reikte zijn blik. Het was alsof hij intuïtief voelde, dat eens de tijd zou komen, dat aloude Poolse steden en gewesten weer hun vroegere bestemming zouden herkrijgen. En waar thans Gdańsk weer een echt Poolse stad is geworden, waar thans de Kaschoeben weer Poolse onderdanen zijn, daar zullen zijn beschrijvingen van de Hanzestad van weleer, van de eens zo verlaten volksstam, die nu als volwaardig lid van het Poolse volksgeheel is erkend, meer dan ooit belangstelling verwekken.

En dan is er in het oeuvre van Gomulicki nog een element aan te

wijzen, waarop wij de aandacht willen vestigen.

Uit het alom bekende feit, dat er in het vroegere Polen rassendiscriminatie heerste, welk betreurenswaardig verschijnsel in de eerste plaats de Joden trof, heeft men wel eens de voorbarige conclusie getrokken dat in de Poolse literatuur de Jood nooit zijn adaequate uitbeelding heeft gevonden. Bij de behandeling van Elisa Orzeszkowa leverden we reeds het bewijs, dat deze stelling in haar algemeenheid niet opgaat. Welnu, als ik naar het hoogtepunt zoek in Gomulicki's scheppingen dan vind ik het wellicht in zijn El Mole rachmim (God is vol erbarmen). Dit zijn de aanvangswoorden van een oud, weemoedig Joods lied, dat o.a. gezongen wordt bij de bruiloft van weeskinderen. De minnaar van de Slavische folklore, die Gomulicki geweest is, moest ook getroffen worden door de wijding, welke er van de Joodse gezangen uitgaat. Wellicht heeft hij bij zijn zwerftochten door het voormalige Warszawa uit een oude spoel deze melodieën opgevangen. In ieder geval danken wij er een werk aan, dat bestaan zal blijven, zolang er van een Poolse literatuur sprake is.

P.

DE bekende Poolse schrijver Jarosław Iwaszkiewicz behandelt in onderstaand artikel Johann Sebastian Bach's betrekkingen tot Polen, zoals die zich, op grond van diepgaande onderzoeken in het leven en werken van de meester spiegelen.

In de meer of minder omvangrijke Bachliteratuur en speciaal in de door dag- en vakbladen uitgegeven artikelen over het werk van Bach n.a.v. zijn 200-jarige sterfdag, werd nauwelijks op de verhouding van de meester tot Polen gesproken. En toch waren er zeer vele banden die Bach aan Polen verbonden, alleen reeds door het feit, dat hij in verbinding tot het hof van de Saksische, zowel als tot het hof van de Poolse koningen stond.

Reeds in zijn vroegste jeugd stuitte Bach op Poolse problemen. In zijn werken vindt dit in een jeugdcapcompositie: „Capriccio Sopra la lontananza del suo fratello dilettissimo” (Capriccio naar aanleiding van de afreis van zijn geliefde broeder) duidelijke uitdrukking. Dit in schertsende toon gehouden, kleine werk, schildert het afscheid en het vertrek van Sebastian's oudere broer, Johann Jakob, die als hoboist van een gardecompagnie van de Zweedse koning Karel XII naar Polen ging. Bach componeerde dit Capriccio n.a.v. de afreis van zijn broer. Men schreef het jaar 1704 en Karel XII bevond zich in die tijd in Polen.

Om de gevaren te begrijpen, die in het tweede deel van het capriccio geschilderd worden, moet men zich voor ogen houden, wat het jaar 1704 voor Polen betekende. Warszawa ging van de ene hand in de andere, het land was door vreemde legers overstroomd, die van het toenmalige „opmarsrecht” tegenover de vredelievende burgerij van het ongelukkige land zeer ruim gebruik maakten.

Vermeld moet worden, dat het „fugato” van Bach in zeer verzachtende vorm al deze verschrikkingen uitbeeldt, „diverse vicende” zoals Johann Sebastian ze in zijn werk noemt en die Johann Jakob in Polen zouden kunnen bedreigen. Men kan aannemen, dat Bach in de afgeslotenheid van het kleine Duitse stadje ondanks herinneringen en voor gevoelens, deze gevaren nog onderschat heeft en dat zijn schertsende waarschuwing op een ernstige werkelijkheid betrekking had.

De jeugdige Johann Jakob nam kennis van de afschrikwekkende vertellingen en herinnerde zich de leerrijke improvisatie van zijn broer met een ironisch lachen

toen hij met Karel XII en diens garde van Warszawa naar Poltawa trok en tenslotte de verdrijving van de Zweedse koning maakte.

Lange tijd deed Johann Sebastian, door middel van bekenden en verzoekschriften die direct aan August III gericht waren, moeite om de titel van „hofcomponist” van de Poolse koning te verkrijgen. In verloop van een jaar, juist in de tijd van deze verzoekschriften, componeerde hij vijf cantaten ter ere van August III, zijn gemalin Maria Josepha en hun zoon, die toentertijd 11 jaar was. Over de in deze werken vrijgevig uitgestorte eerbiedsuitingen hoeft men zich niet te verwonderen, daar zij een uitdrukking vorm van die tijd zijn, als echter in een door Leipziger studenten n.a.v. de komst des konings uitgevoerde serenade, de auteur van het libretto, August II en August III met koning David en diens zoon Salomon vergelijkt, is deze vleierij, waardoor twee kleingeestige Saksers onsterfelijk

gekoond is. Zij bleef steeds het geloof trouw, waarin zij was opgevoed. Door haar man in de steek gelaten, werd zij als representante van het geloof van haar ondergeschikten beschouwd. Haar te vereren door een compositie kon worden opgevat als een protest tegen de lichtzinnigheid van de koning.

Tot grote vertwijfeling van de moeder, nam de zoon van Christiane Eberhardine met de gedachte aan een toekomstige candidatuur op de Poolse troon, het Katholieke geloof aan. Op een der laatste dagen voor de troonsbestijging, zond Bach hem, met een opdracht, het eerste deel van zijn h-moll-mis. Men kan zich voorstellen, dat hij de hoop koesterde, zijn compositie als kroningsmis opgevoerd te krijgen. Hij droomde ervan, dat men dit werk in de Wawelkathedraal zou laten klinken. De compositie van een Katholieke mis is dus aan de omstandigheid toe te schrijven, dat de kroon van Boleslaw Chrobry het

Johann Sebastian

werden verklaard, wel enigszins verbijsterend.

In onmiddellijke samenhang met de pogingen de titel van hofcomponist te verkrijgen, staat de oorsprong van een zo belangrijk werk als de h-moll-mis.

Herhaaldelijk heeft men er zijn verwondering over uitgesproken, dat een door en door Luthers componist, die uitdrukking vermocht te geven aan de diepe geest en de traditie van de Lutherse leer, een voor de Katholieke kerk bestemde mis kon schrijven.

Weliswaar moet men in aanmerking nemen, dat dit werk een omvang verkregen heeft, die het onmogelijk maakt, de mis tijdens de godsdienstoefening op te voeren. Maar in zijn opzet, alleen reeds door het gebruik van de Latijnse tekst, is het werk voor de Rooms-Katholieke kerk bestemd.

Hoe kwam Bach daartoe?

Een van zijn prachtigste werken, de „Trauerode” droeg hij korte tijd daarvoor op aan de nagedachtenis van de (Poolse) koningin Christiane Eberhardine, de vrouw van August de Sterke. Eigenlijk was Christiane Eberhardine geen Poolse koningin, daar zij nooit het Katholieke geloof aangenomen had en in de Krakower Wawel niet

onwaardige hoofd van de Sakser was toegevallen.

De h-moll-mis werd bij de kroning van August III niet opgevoerd. Daarentegen is gedurende deze feestelijkheid een andere cantate gespeeld, die de toekomstige „hofmusicus” zo snel mogelijk aan de koning gezonden had, met een toepasselijke, niet steeds bij de muziek behorende tekst. Het ging hier om een reeds lang bestaande wereldlijke cantate. Overigens vond de kroning in allerijl plaats, wat men ook zou kunnen zeggen van de compositie van deze cantate. Men stelle zich het ogenblik voor, waarop de cantate met snel bij elkaar gezochte hoofse vleierijen op de 17e Januari 1734 in Kraków weerklonk.

De kroning van August was een politieke slag om de aanhangers van de rechtens gekozen Stanislaw Leszczyński te treffen. Een handvol toevallig bij elkaar aanwezige heren bereidden tijdens de afwezigheid van de primaat in alle stilte de feestelijkheid voor. En zo werd de „koning”, die in allerijl over de grens gekomen was om zich op de Wawel te laten kronen, getuige van een hem ter ere opgevoerd lang en niet zeer belangrijk werk van Bach.

Blijkbaar werden ook de musici in de kortst mogelijke tijd uit Dresden gehaald. Toch mag men niet vergeten, dat het muziek van Johann Sebastian Bach was, die de laatste Poolse kroning, die op de Wawel plaats vond, opluisterde. Bij deze onheilspellende ceremonie, hadden de aan de koningin-moeder opgedragen realistische dodenklokken uit de „ode” beter gepast. Er zijn ook belangrijker en diepere betrekkingen van Bach tot de Poolse muziek. Weliswaar komen deze niet zo duidelijk aan het licht als bij zijn tijdgenoot Telemann, toch zijn zij niet minder duidelijk vast te stellen.

Bach's polonaises verdienen geanalyseerd te worden. Hiervan zijn er zes voor zijn vrouw, Anna Magdalena geschreven. Enige delen hiervan, b.v. de slotcadenzen hebben enkele karakteristieke kentekenen van de polonaises; andere, b.v. de prachtige polonaise in G-moll, zijn in hun opzet nog meer verwant aan de Poolse dans. Zij hebben alle een uitgesproken danskarak-

Schloetzer, noemt dit thema duidelijk verwant aan de Russische volksmuziek. In ieder geval klinkt dit thema zeer Pools.

Hoe is dit te verklaren? Hoe komt deze Slavische intonatie in deze smachtende, dromerige, breeduitgesponnen Satz? Het is moeilijk dit op dezelfde wijze te verklaren als men de Russische volks-thema's in Beethoven's kwartetten verklaart. Hier werden de thema's van Rasumowski en diens koor gebruikt.

Overigens zijn de thema's met typisch Beethovense muziek verwerkt en men vindt hierbij nauwelijks de intonatie, die ons bij Bach zo verrast.

Misschien is het door Johann Jakob uit de Oekraïne en uit de Moldauegebieden meegebracht, maar in dat geval zou het thema niet op deze wijze met de muziek van de Thomas-cantor vergroeid zijn en zou het niet zo opvallend naar voren komen in de muziek van Bach. Het thema van de s-moll-fuga als Slavisch motief komt bij Bach overi-

auteur van dit artikel in een particuliere brief: „Daar de plaats Coethen, waar Bach woonde, dichtbij Zerbst ligt, bevindt deze zich ongetwijfeld op vroeger Slavisch gebied, dat eens door Lausitzer Sorben bewoond werd. Hoe lang in die streken het Slavische element leefde, weet ik niet, misschien zou men dit volgens de bronnen kunnen nagaan, ik kan evenwel geen antwoord geven op de vraag of eventuele Slavische volksmuziek-motieven daar in Bach's tijd aanwezig konden zijn. Toch schijnt het mij mogelijk, want het is bekend, dat verschillende Slavische overblijfselen in het bereik van de volkscultuur tot op de huidige dag behouden zijn... Zij zijn zelfs westelijker dan de omstreken van Zerbst aan te treffen.”

Wie weet of niet in de door Bach bewoonde plaatsen, in het begin van de 18e eeuw, liederen werden gezongen, waarvan de thema's de Polen Pools, de Russen Russisch voorkomen, zo vertrouwd zijn deze klanken voor het Slavische oor.

Bach schiep zijn thema's heel eenvoudig uit de liederen van het volk van zijn omgeving, uit de dorpen, die zoals het nabijgelegen Rade-gast nog Slavische namen droegen en uit de gehuchten, waar nog Slavische tradities overgebleven waren.

Een andere sector van de betrekkingen van Bach met Polen zou betreden worden, wanneer men op het Poolse Kerklied, speciaal op het Kerstlied nader in zou gaan. Zonder twijfel is een deel der Poolse Kerstliederen van Sakische oorsprong. De gewoonte onder het zingen van Kerstliederen de krib met het Jezuskind te wiegen is van Duitse oorsprong en verbreidde zich in Polen in de tijd van de Sakische koningen. Deze gewoonte wordt door Wiktor Gomulicki in zijn novelle: „De zeven Amens van de heer Mokrzecki” schilderachtig beschreven.

Bepaalde verwantschap tussen Bach's Kerstliederen („Weihnachts-oratorium”, een variant van het lied „in dulci júbilo”) en enige Poolse Kerstliederen kan men zeker vaststellen. Daar evenwel een grondige studie van deze Kerstliederen ontbreekt, kan hier slechts op de verwantschap van de stijl worden gewezen, welke verwantschap men overigens ook in de stemming zou kunnen aantreffen. Een verwantschap als er tussen het slotkoor van het derde deel van het „Weihnachtsoratorium” en het populair Poolse kerkelijk lied „Verlaat ons niet” bestaat, kan wel toevallig zijn, zij kan echter ook op een diepere afiniteit berusten.

Bach en Polen

ter, d.w.z. zij bewaren het principiële rythme van de polonaise, doch niet in de pas na Bach vastgestelde vorm. Bach's 7e polonaise is in de Engelse suite in E-dur verwerkt. Men krijgt de indruk van een klein alleraardigst werkje, a.h.w. een polonaise uit Saksisch porcelein.

Een bijzondere plaats neemt een dans in, die men in het Brandenburgs concert in F-dur vindt. Daar Bach deze dans de benaming „Polacca” gegeven heeft, wilde hij hem ook reeds door het uiterlijk van de Polonaises onderscheiden.

In werkelijkheid gaat het hier om een bijzonderheid: het eerste deel lijkt iets op een Oberek met een uiterst karakteristiek rythme, het middendeel daarentegen herinnert aan de Krakowiak. Bach's „Polacca” getuigt ervan, dat hij de Poolse dansen en hun karakter zeer goed heeft gekend.

Voorts moet nog vermeld worden het geheim van het thema in de s-moll-fuga in het eerste deel van het „Wohltemperiertes Klavier”. Reeds vaak is ook op het Slavische van dit thema gewezen, dat Bach voor een van zijn voortreffelijkste fuga's gebruikt.

De Franse muzicooloog, Boris de

gens niet slechts één keer voor. Een Slavische intonatie, misschien al duidelijker op Bach's wijze toegepast, vindt men ook in de g-moll-fuga (een der acht kleine fuga's) en speciaal in de fuga in e-moll waar men met enige fantasie (voor zover men zich met een dergelijk spel wil bezig houden) verwantschap met een lied van de een of andere Slavische oorsprong vindt, met het smachtende, vibrerende „Hej!” aan het begin van het werk.

Het schijnt, dat het Slavische element in sommige thema's van Bach, uit bepaalde volksliederen is ontstaan. Bach haalde zijn thema's overal vandaan en volksmotieven gebruikte hij in zijn kerkelijke werken evengoed als in zijn wereldlijke cantaten. De bekendheid met thema's van een Slavisch karakter is in verband te brengen met het gebied, waarin Bach's werken ontstaan zijn. Men kan aannemen dat in de splitsing van de rivieren de Saale en de Elbe, waar wij het stadje Coethen, het vorstendom Anhalt-Coethen en Anhalt-Zerbst vinden, menig spoor van vroegere bewoners van deze landstreek vast te stellen is. De vooraanstaande Poolse Slavist Prof. Lehr-Splawinski schreef de

BOEKEN VOOR DE KLEINTJES

Het is de moeite waard een kind te zijn, want er bestaan vele kinderboeken. Hieronder zijn er, die zelfs de volwassen lezer iets te bieden hebben. Het is de moeite waard, daar er over vragen, de kinderliteratuur betreffende, veel gesproken en geschreven wordt. Een kinderboek moet zó geschreven zijn, dat het de kleine lezer direct aanspreekt, dat het opvoedkundige doel bereikt wordt, waarbij er op gelet moet worden, dat de schrijver bij de vormgeving van zijn boek volledig de vrije hand heeft.

De Poolse boekhandel etaleerde in de eerste jaren na de oorlog een grote hoeveelheid kleurige sprookjesboeken.

Hoe zag de productie er kwalitatief uit?

In de eerste plaats zag men herdrukken, een nooit eindigende rij van boeken uit vroeger jaren, beginnend bij „De kleine lord” tot aan nietszeggende vertellingen zonder inhoud.

Al deze boeken waren door de uitgevers volgens eigen inzichten vernieuwd uitgegeven, daar zij een goede verkoop voorspelden. Zo was het niet te verwonderen dat verschillende boeken als b.v. „Het hart” van de Amicis bij vier uitgevers tegelijkertijd verscheen. Nieuwe vertellingen, gauw bij elkaar geraapte oorlogsboeken hadden een kort leven. Dan waren er nog enige mislukte pogingen de dwergwereld te doen herleven.

Het bleek, dat deze minderwaardige producten zeer spoedig uit de étalages verdwenen, daar zij slechts weinig kopers vonden en in strijd waren met de gezonde opvoedkundige ideeën. De kwantitatieve omvang van deze productie weerspiegelde de chaotische toestand. Noch met de concrete belangen van de lezer, noch met de noodzakelijk blijvende samenwerking van paedagogische bemoeiingen werd ook maar in het minst rekening gehouden. De critiek had onder deze omstandigheden geen al te moeilijke taak te vervullen. De beoordelingen vielen meer of minder scherp en vernietigend uit, terwijl men vanuit de chaos het oog richtte op een waardevoller standpunt, en eisen voor de toekomst stelde.

Op het ogenblik hebben deze eisen, die toentertijd voldoende leken zich nog enigszins uitgebreid in overeenstemming met de spontane ontwikkeling op cultureel gebied, die tijdens de eerste critiek nog niet was te voorzien.

In Warszawa vonden twee congressen plaats, die directe invloed op de literatuur van de jeugd hadden. Het eerste, dat uitsluitend aan de kinderliteratuur was gewijd, werd in Juni 1947 gehouden, terwijl het tweede in Juni 1950 zich met dezelfde vraag bezig hield voor een groter aantal toehoorders, daar het schrijversverbond zijn medeleden tot een conferentie had uitgenodigd.

Het congres van 1947 verenigde voor het eerst na de oorlog vertegenwoordigers van verschillende beroepen: schrijvers, grafici, uitgevers, critici, psychologen, paedagogen, bibliothecarissen en studenten, die samengekomen waren om te beraadslagen over het probleem van de kinderboeken.

Het kinderboek zou als kunstwerk op gelijke hoogte moeten staan met de werken van de schone letteren, „de literatuur voor het kind zou moeten berusten op de kennis van zijn psychische aanleg”, „de kinderliteratuur moest de opvoeding van de nieuwe mens, in verband met de zich voordoende maatschappelijke veranderingen, dienen”, „de kritiek op de voor kinderen bestemde boeken moet berusten op de uitwerking, die het lezen ervan bij de kinderen teweegbrengt”. Dit zijn enige van de tijdens het congres

genomen besluiten, waaraan de volgende eisen werden verbonden: strijd tegen het minderwaardige boek, het instellen van een adviescommissie, die in samenwerking met schrijvers en uitgevers voor dit goede boek ijvert en het contact tussen schrijvers en vertegenwoordigers van de verschillende gebieden der wetenschap vergemakkelijkt. Dat waren de besluiten, die later als directe richtlijnen voor de werkzaamheden der congressisten dienden. Op dit ogenblik zijn zij in het gehele land op grote schaal door tastbare resultaten verwezenlijkt.

Ze snel werden de resultaten van de aansporingen tot diepgaande stellingname tegen het slechte boek merkbaar. Hier heeft het ministerie voor kunst en cultuur een even grote opgave vervuld bij de schifting van waardelose literaire en grafische productie, als de uitgeverijen dat deden in hun eigen invloedssfeer. Deze schifting ging hand in hand met de poging, de uitgesproken rommel door goedkope, en toch in paedagogisch en zakelijk opzicht onberispelijk bewerkte boeken te vervangen.

De tendens, dat ieder nieuw boek onberispelijke wetenschappelijke en technische mededelingen te geven heeft en ieder in druk verschijnend boek niet

De dieren gaan rijden.

van een conjunctuur, maar van de belangen der maatschappij afhankelijk gemaakt moet worden, blijkt hoe langer hoe meer uit de werkzaamheid van de afzonderlijke uitgeverijen. De oprichting van een centrale uitgeverscommissie schept de mogelijkheid tot een steeds nauwere samenwerking van deze instellingen en tot een coördinatie der pogingen, de zich voordoende moeilijkheden gemeenschappelijk op te lossen.

Een steeds groter aantal verantwoordelijke instellingen bespreekt hoe de behoeften van de lezers

Sprookjeswezens.

in de talrijke sectoren van het huidige leven te bevredigen zijn: op de scholen, in de organisaties en thuis. Hoe het boek zo spoedig mogelijk aan de lezer ter beschikking gesteld kan worden, want het is op staande voet nodig en daarenboven moet het een onberispelijk literair peil garanderen. Er wordt veel belangrijk werk verricht, er vinden besprekingen en discussies plaats, de plannen der uitgevers worden op elkaar afgestemd, de redacties ondersteunen het werk in ieder opzicht.

Terwijl op de conferentie, die drie jaar geleden plaats vond, naar voren gebracht werd, dat de schrijvers van kinderboeken niet dezelfde rechten genoten, als de andere schrijvers, kon intussen die wantoestand verdwijnen, doordat het schrijversverbond een afdeling voor kinderliteratuur heeft ingesteld, die bepaald, dat het in dit geval om een gelijkberechtigde bedrijfstak gaat.

De maatschappelijke veranderingen hebben de indeling in „vrije” en „gebonden” kunst afgeschaft.

Omslag voor „Wintersprookjes”

Tegenwoordig stellen in Polen alle gebieden der kunst zich de opgave opvoedend werk te verrichten. De jongere zuster van de „volwassen” literatuur beschikt in dit opzicht over grote ervaringen.

Om zich een voorstelling te maken hoe groot de honger naar een nieuw boek bij de jonge lezer is, welke scherpe critiek de schrijver, die op het ogenblik nog „in het bijzonder” voor kinderen wil schrijven, te wachten staat, moet men de brieven der kinderen ter hand nemen, die ingezonden worden naar de jeugdtijdschriften.

De kinderen eisen een boek, dat alles weergeeft, wat zich in hun omgeving afspeelt. „Wij vragen om eenvoudige boeken, die over ons leven vertellen”. Zij eisen boeken, die hun een uitweg wijzen uit de werkelijke conflicten en moeilijkheden van alledag, maar dat is nog niet alles. De kinderen verwachten een boek, dat op de werkelijkheid vooruitziet, dat hun aantoon hoe ze te handelen hebben. Zij willen, zoals een der kleine inzenders het noemt „wedijveren met de onwerkelijke held”.

De gevolgtrekking komt dan vanzelf naar voren: Voor dat uit de jonge lezerskring van deze tijd nieuwe schrijvers naar voren komen, moet de rijpe schrijver, die onder andere levensvoorwaarden opgegroeid is, die door andere opvoedingsmethoden gevormd is, met zijn lezers gelijke tred houden, wil hij gelezen worden en invloed op de maatschappij verkrijgen. Hij moet van zijn lezers leren de werkelijkheid realistisch te beschouwen.

Voor de hedendaagse schrijver is het dagelijks contact bij het onderwijs en bij het werk met de jonge lezer, de bekendheid met diens leven en diens problemen, de beste school voor het realisme. Tot dit doel dienen sinds enige jaren de „schrijverstochten”. De schrijvers gaan met hun lezers naar de jeugdorganisaties om zo een nauwere verbinding met de jonge wereld te vinden. Bij een overzicht van de kinderliteratuur zou men met de platenboeken kunnen beginnen.

De tekstloze boeken voor de jongste „lezer” vertoonden tot nu toe de meeste gebreken. Hier was het noodzakelijk nieuwe werken te scheppen om de lacunes te vullen, die zich tot voor kort op storende wijze voordeden. Zo ontstond een serie lang ontbeerde kleine boekjes, waarvan wij noemen: „Mijn dieren”, „Zonderlinge dieren” en „De wei”. Waardevol is verder een verzameling volksliederen, die ook aanwijzingen voor nieuwe spelletjes bevatten en onder de titel „Entliczek Pentliczek” zijn verschenen. Minder geslaagd blijken de „Getekende rijmen”. Ofschoon ze eenvoudig en goed verzorgd zijn, hebben ze het na-

deel het kind door bijgevoegde voorbeelden tot natekenen aan te sporen. Het kind moet echter niet aan natekenen wennen, maar proberen door het aanschouwen van natuur en voorwerpen zelf te gaan tekenen. Van de boeken, die de jonge lezer zullen bevallen, noemen wij:

„Van de slak, die het voorjaar zocht”, „Dierenkinderen”, „Van de eik, die eikels verdeelde”. Al deze producten vallen op door geslaagde invallen, pakkende teksten en interessante illustraties. Een wandeling langs de Weichsel vindt men in de vertelling „Over de vloten”, die op ongedwongen wijze, de zeden en gewoonten van het land behandelt.

De op rijk geschreven vertelling „Van de twaalf raven en de witte duif” werd n.a.v. het vredescongres uitgegeven.

In rijk verscheen ook „Kanato”, een vertelling, waarin verhaald wordt hoe een betoverde zwaluw een kinderstad bouwt.

Rijkdom van fantasie en humor zijn de voortreffelijke eigenschappen van deze aardige geschiedenis. In grafisch zeer goed verzorgde opmaak verscheen een nieuwe oplage van „Sneeuwwitje”, „Assepoester”, „Roodkapje” en „Doornroosje”. Een fantastisch sprookje met Oosterse motieven is de betoverende humoristische geschiedenis „Hamiduru”.

Onder de titel „Lees me wat voor moeder”, verscheen een serie goedkope kinderboeken voor de kleintjes, die nog niet naar school gaan. De serie bestaat uit eenvoudige vertellingen over dieren, speelgoed en sprookjes.

Een waardevol nieuw-verschenen boek is „De Locomotief” met rijmen van de bekende Poolse dichter Julian Tuwin. Dit is een kinderboek dat in alle opzichten tot de beste Poolse producten op het gebied van de kinderliteratuur behoort.

Nieuw uitgegeven werden verder „De trompetterende olifant”, „De schoolavonturen van Pimpus Sadelko” met vrolijke, onberispelijke tekeningen. „Kennen jullie ons?”, gedichten over dieren e.a.

Vele kinderboeken verschenen als vertalingen uit het

Russisch, Tchechisch, Chinees, Engels en Armeens. Twee der waardevolste kinderboeken, die sedert vier jaar weer gevraagd worden dragen de titels: „Ware geschiedenissen” en „Wat ik gezien heb”.

Voor kinderen van 10—12 jaar zijn talrijke boeken voorradig die voor de „eigen” bibliotheek bestemd zijn. Het gaat hier om een serie goedkope, kleine handjes, die door de uitgeverijen „Nasza Księgarnia” en „Książka i Wiedza” worden uitgebracht. De inhoud van elk dezer kleine boekjes bestaat uit vertellingen van Poolse en buitenlandse schrijvers uit het verleden en het heden. Ze zijn als kern gedacht voor een eigen bibliotheek, die door verdere boeken van deze serie voortdurend uitgebreid kan worden. Ze zijn literair en grafisch zorgvuldig bewerkt en ze verschenen in de betrekkelijk grote oplage van 50.000 exemplaren.

De uitgeverij „Nasza Księgarnia” heeft zijn kinderboeken in twee serie's ingedeeld. De eerste „Van het boek tot de bibliotheek” is bestemd voor kinderen tot 9 jaar en bevat sprookjes van bekende schrijvers, de tweede „Koop boeken van eigen spaargeld” is gedacht voor kinderen van 9 tot 12 jaar, en bevat vertellingen uit het schoolleven.

Vermeldenswaard zijn de opvoedkundig voortreffelijke eigenschappen van deze beide series.

Binnenkort verschijnen: „Sprookjes uit de Sowjet-Unie”, „Pinocchio” van Collodi, Andersen's Sprookjes, evenals „De Notenkraker” van E. T. A. Hoffmann. Van de reeds verschenen nieuwe uitgaven noemen wij: „Het avontuur van de huiskrekel” van Candèze „Ring en Roos” van Thackeray, Loftings vertellingen van „Dokter Dolittle”, de „Griekse legenden”, Kingsleys „Helden” evenals Sieroszewskis „Invaliden” en „In de ruïnen”.

Vele kinderboeken, die trachten historische en heden-daagse themata op gemakkelijk te begrijpen wijze te behandelen zijn bij de uitgeverijen in voorbereiding. De komende tijd zal zeker de leemten vullen, die zich op het gebied van de Poolse kinderliteratuur hier en daar nog voordoen.

De Meststoffen-industrie wordt uitgebreid

In verband met het plan, de landbouw-productie tot 1955 50% te doen stijgen, besteden de staats-instellingen intensief hun krachten om de meststoffen-industrie in Polen belangrijk uit te breiden. Een analyse van de productie-mogelijkheden van de Poolse meststoffen-industrie heeft bewezen, dat de twee stikstof-fabrieken in Moscice (in de buurt van Tarnow) en in Chorzow, zelfs bij een belangrijke uitbreiding, niet in staat zullen zijn, de nauwkeurig berekende, benodigde 230.000 ton kalkstikstof te verwerken. Zij konden het slechts tot 165.000 ton brengen. Daarom moeten er nieuwe stikstof-fabrieken gebouwd worden. Er zullen twee worden gebouwd in Bydgoszcz.

Het sterkst is de behoefte aan salpeterzuur, daar dit artikel voor de landbouw het meest gevraagd wordt. Men heeft het voornemen de huidige productie van 103.350 ton op te voeren tot 600.000 ton, terwijl de aanmaak van kalkammon-salpeter driemaal zo groot zal worden. Verder begint men een nieuwe kunstmest te produceren, de z.g. „Mocznik”. Van alle tot nu toe bekende mestsoorten staat deze nieuwe kunstmest bovenaan.

De phosphormest „Superphosfaat” is de belangrijkste mestproductie voor Polen (400.000 ton). Ten gevolge van een merkbaar tekort aan zwavelzuur, zullen de superphosfaat-fabrieken, die reeds 800.000

ton opbrengen, op nog grotere toeren gaan draaien. De huidige opbrengst blijft echter nog zeer ten achter bij de werkelijke behoefte. Toereikende hoeveelheden zullen pas in de komende jaren ter beschikking staan na een uitbreiding van de daarvoor bestemde fabrieken.

Onder de benaming „nitrophosfaat” is een mengsel van stikstof en phosphormest op de markt gekomen. Verleden jaar was er een belangrijke productie-stijging van zwavelzuur, waardoor de vooruitzichten op een grotere hoeveelheid phosphormest verzekerd zijn. Ook hier echter is de behoefte veel groter dan de omzet. Ditzelfde kunnen we zeggen van de kalimest. Daar Polen voor deze belangrijke meststof bijna geheel is aangewezen op de import van de Duitse Democratische Republiek en de Sowjet-Unie, hoopt men dit euvel op soepele wijze te kunnen oplossen.

Kort geleden zijn er bij belangrijke aardolie-boringen in de buurt van Klodowa nieuwe kali-zoutlagen ontdekt. Men mag aannemen dat de resultaten van deze onderzoeken ertoe zullen bijdragen dat het kali-zout in grotere hoeveelheden zal worden geproduceerd.

Het streven om de behoefte naar meststoffen door productie in eigen land zo veel mogelijk te dekken, heeft reeds tot belangrijke resultaten geleid.

ATTENTIE!

Zoals wij reeds enige keren in de kolommen van ons tijdschrift te kennen gaven, ligt het in ons voornemen op ge-regelde tijden brochures te doen verschijnen, waarin wij gelegenheid zullen hebben themata in ons orgaan summier behandeld, aan een ietwat uitvoeriger beschouwing te onderwerpen. Achtereenvolgens zagen reeds „Het Poolse Zesjarenplan” en „Het hedendaagse Polen” het licht, brochures, die zich al in een brede lezerskring mogen ver-heugen en waarvan nog een beperkt aantal exemplaren verkrijgbaar is. Wij twijfelen er niet aan, of ook het derde boekje in deze reeks

De muziekcultuur *in het hedendaagse Polen*

zal in ons land de aandacht trekken. Het is van de hand van de kundige Poolse musicologe Mevr. Prof. Dr Z. LISSA en de lezer vindt er een duidelijk overzicht van de prac-tische en theoretische problemen op het gebied der Muzicale Cultuur, welke thans in het Nieuwe Polen aan de orde van de dag zijn. De brochure is rijkelijk versierd met afbeel-dingen die op het Poolse muziekleven betrekking hebben.

Uitbreiding van de vervaardiging van Landbouwmachines te Wroclaw

Aan de Natuurkundige faculteit (afdeling mecha-nika) der Technische Hogeschool te Wroclaw werd — zoals indertijd werd gemeld — een vakstudie-afdeling voor landbouwmachines ingesteld. De leer-stoel zelf, die het uitgangspunt voor de speciale stu-die vormde, bestaat sinds het jaar 1946. De afdeling beschikt zowel over een museum van landbouwmachi-nen en werktuigen, als over een modelmakerij, die in Polen enig in hun soort zijn en waarvan er in Europa maar weinigen bestaan. Verder vindt men in deze af-deling een eigen werkplaats en een rijk voorzien machinepark, met tractoren en gemotoriseerd tuin-bouwgereedschap enz. en ook een omvangrijke vak-bibliotheek met leerboeken van vooraanstaande Pool-se en Sowjetlandbouwspecialisten.

De specialisering begint in het tweede studiejaar. Het collegeplan voor de studenten omvat aanvullings-vakken zoals beschrijvende landbouwmachinekunde, gemechaniseerde veldbebouwing, mechanika. Er wordt echter niet alleen theorie gedoceerd, doch er

wordt ook praktische oefenarbeid verricht. Deze oef-ningen vinden plaats of in het Instituut of op de landbouwkundige staatslanderijen, dit is b.v. het ge-val met maai-, dors- en andere grote land-bouwmachines. De studenten werken in de landbouw-machinefabrieken, op de werkplaatsen van de tech-nische landbouwdienst en op de staats-machine-uitleenstations.

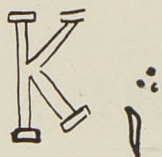
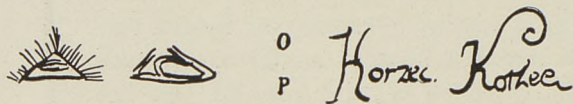
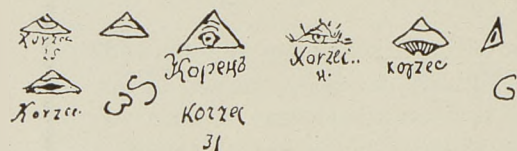
Met het fabriekspersoneel wordt vaak over de pro-ductie beraadslaagd. Ook rationaliseringsclubs en technische kringen worden door de studenten ge-organiseerd.

Een aanzienlijk aantal jonge studenten verkreeg reeds de titel: „activist van de maatschappelijke en wetenschappelijke arbeid”.

In het derde studiejaar volgt de specialisering in constructie van landbouwmachines, bouw van molens, machines op windkracht en transportmiddelen. De leerstof wordt voltooid met het ontwerpen van land-bouwmachines en met constructieoefeningen.

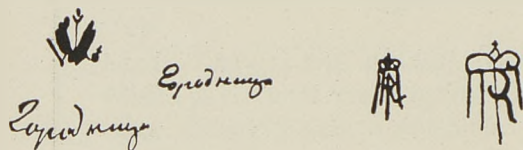
POLAND

KORZEC

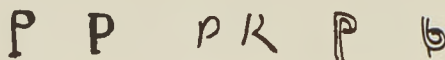

GORODNITZA

RADZIWIŁŁ

PROSZOWICE

COPYRIGHT 1946 M. PENKALA

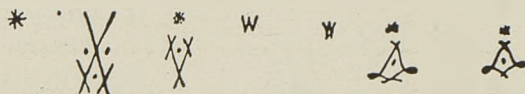
POLAND

LUBARTOW

GORODNITZA

BELVEDERE WARSAW

TOMASZOW

Tomaszow Murek

Tomaszow Murek

CMIELOW

PRUSZKOW

PRUSZKOW

COPYRIGHT 1946 M. PENKALA

Verzamelaars van porceleinwerken

„European pottery” bij Smit in Hengelo en Swammer in Londen, een groot standaardwerk over Europees aardewerk, van de hand van Maria Penkala, de schrijfster van „European porcelain”.*) Beide werken geven voor de eerste maal een beschrijving van de Poolse porcelein- en aardewerfabrieken, die tot dusverre zelden beschreven waren.

Het is in het buitenland weinig bekend, dat Polen in de achttiende eeuw een bijzonder fijne porceleinindustrie heeft bezeten. Vooral in Korzec is bijzonder mooi porcelein naar voorbeelden van Sèvres en Meissen vervaardigd. Een porcelein, dat tegenwoordig buitengewoon zeldzaam is geworden en waar verzamelaars zeer veel belang in stellen. Dit porcelein heeft een zeldzaam merk in de vorm van een oog, dat soms met zeer dichte en lange wimpers prijkt, soms draagt het alleen de letter K en soms de naam van de fabriek Korzec. Maar het is niet alleen Korzec, er waren ook porceleinfabrieken te vinden in Lubartow, Tomaszow, Cmielow,

Proszowice. In Warszawa werd in de Belvedere-fabriek porcelein vervaardigd dat soms met Sevres-merken en met Meissen-merken voorzien is. Een beroemd servies voor de Sultan van Turkije is daar in de achttiende eeuw vervaardigd.

*) R. W. Heinsius Dekker, A'dam. Swammer, London 1947.

Verzameling van porceleinwerken

Dat de Poolse keramische producten ook in Nederland zeer gewaardeerd worden blijkt wel uit een artikel in „Onze Branche”, het officiële orgaan van de vakgroep Detailhandel in glas, aardewerk en huishoudelijke artikelen. Het is in het bijzonder het nieuwe product Porcelit, dat wat zijn kwaliteit betreft een aantal bijzondere eigenschappen bezit. Het is officieel geen porselein, maar zowel de klank, als het gewicht zijn van gelijke aard als bij porselein, terwijl ook de zeer geslaagde decoratie evenals bij porselein ingebrend is. En wat zeer zeker van

grote betekenis is, het is buitengewoon hard. Terecht merkt dan ook het Nederlandse vakblad op „dat men door schoonheid en eenvoud te combineren heeft willen bereiken, dat de producten niet alleen aantrekkelijk zijn voor de porseleinkast, maar dat de huisvrouw ze ook dagelijks zal durven en willen gebruiken”.

Een beter predicaat kon ongetwijfeld niet verleend worden aan dit Poolse nationale product, dat zover wij weten door geen ander land wordt vervaardigd.

Bij het Nederlandse publiek is porcelit dan ook zeer gewild en men vindt het zowel in de grote warenhuizen als in de gewone detailzaken.

En de vraag is zo groot dat de importeur, de firma Scharf, nauwelijks kan voldoen aan alle aanvragen. Het vakblad „Onze Branche” merkt dan ook terecht op: „Porcelit is een nieuw product met vele goede eigenschappen en het is voor elke zakenman goed de ontwikkeling daarvan nauwkeurig in het oog te houden”, want men is ervan overtuigd dat het zijn eigen plaats op de markt zal weten te veroveren.

Handelsvereniging HOUTIMPORT

Haringvlietstraat 13¹
AMSTERDAM
Telefoon 99840

Import van en Handel in:

HARDHOUT EN TRIPLEX

Vertegenwoordiger van:

Centrala Importowo-Eksportowa Przemyslu Drzewnego te Warszawa

Cable Address
NAVETE - AMSTERDAM
Telephone:
55741
35975

N.V. TEX

Cruquiusweg 77
AMSTERDAM Holland

GRADER

DEALER

- **IMPORT**
- **EXPORT**

New and old Woolen cotton and rayon rags Roofing rags wipers

n.v. Cichorei Verkoopkantoor

**Alleenvertegenwoordigers
voor Poolse Cichorei**

Schiedam

Jacob Catslaan 20

Telefoon 69520

Telegrammen: CICHORIUM

Redactie-Secretariaat:

TIJDSCHRIFT NEDERLAND-POLEN

(geopend dagelijks van 9—1 uur) behalve Zaterdags

AMSTERDAM

J. W. Brouwersplein 7

Postgiro No. 518467 t.n.v. de Penningmeester van de Ver.
NEDERLAND-POLEN TE LEIDEN

Nederlands-Pools Handelsbureau

„NEPO”

Keizersgracht 523
Amsterdam
Tel. 30390

Alleenvertegenwoordigers voor de Poolse confectie-industrie „CETEBE” te Lodz; o.a. werkkleding, kousen, jute, vlas, tapijten enz.

Eigen vertegenwoordiger in Polen

Bemiddeling in alle zaken van Nederland naar Polen, visa versa.

Willem LUCARDIE N.V.

Vlas- en vlasafvallen
Zaailijnzaad

ROTTERDAM
P. O. Box 712

Het oudste exporthuis in Nederland sedert 1840

Ce • Te • Be

Centrala Eksportowo-Importowa Przemysłu Włókienniczego.
Export- en Importcentrale voor de Textiel-industrie.

*Biedt een
ruime keuze
aan van →*

Linnen producten (weefsels, tafellakens, handdoeken, zeildoeken), kunstzijden weefsels (voor japonnen, lingerie en voering), meubel-, sier- en kledingspluche, gordijnen, wollen weefsels (voor kleding, japonnen), katoenen weefsels (voor japonnen, lingerie, beddelakens, flanellen enz.) natuurzijden artikelen (weefsels voor japonnen en blouses, zakdoeken), tricotage producten van kunstzijde en katoen, „steelon” producten- kousen, sokken enz. heren-, dames- en kinder, confectie, werkkleding, passementerie (linnen- en katoen garens, rubbertjes, lint enz.) technische artikelen en weefsels) garens, touw, riemen, filtreerdoeken enz. afval.

Telegrammen:
CETEBE Łódź

Telefoonaansl.:
270-52, 140-46,
140-76, 140-91,
215-67

Code: Bentley's
Second Phrase

Bestellingen:

LODZ - Moniuszki 6 - POLEN

**Adressen van Ondernemingen
voor de Buitenlandse Handel**

Centralne Biuro Łożysk Tocznych „CEBIŁOZ”
Centraalbureau Voor Kogellagers „CEBIŁOZ” —
Warszawa, Krakowskie Przedmieście 47/51
Telefoon: 73950 — Telegramadres: CEBIŁOZ
Warszawa

Centrala Eksportowo-Importowa Premysłu
Drzewnego

Import en Export Centrale voor Houtproducten —
Exportbureau, Warszawa Miodowa E
Telefoon: 8-86-74 — Telegramadres: CEPED
Warszawa

Centrala-Morska Importowo-Eksportowa
Import- en Export- Zeecentrale — Warszawa, Hoża 35
Telefoon: 7-49-80—84 — Telegramadres:
CENTROMOR Warszawa

Centrala Zaopatrzenia Materialowego Przemysłu
Węglowego

Centrale Voor de Materiaalvoorziening van de Kolen-
mijnen — Import Bureau, Katowice, Plebiscy-
towa 36
Telefoon: Centrale 3-59-81; Bijkantoor:
Lwowska 11; Telefoon: 8-68-02; 8-65-01 —
Telegramadres CENTROZAP Katowice

Centrala Zaopatrzenia Hutniczego

Centrale Voor de Voorziening van Hoogovens, Import
Bureau, Katowice, Armii Czerwonej 12/14
Telefoon: 3-67-01/05; 3-49-41/45. Bijkantoor:
Warszawa, Na Skarpie 21. Telefoon: 8-81-93;
8-81-96 — Telegramadres CENTRORUD Ka-
towice

Centrala Spółdzielni Mleczarsko-Jajczarskich

Centrale Voor de Melk- en Eieren-Coöperaties —
Warszawa, Hoża 66/68
Telefoon: 8-96-00/5 — Telegramadres: CE-
SEMJOT Warszawa

Centrala Handlowa Przemysłu Cukrowniczego
Handelscentrale van de Suikerindustrie, Warszawa,
Al. Niepodległości 161
Telefoon: 4-00-80 — Telegramadres: CU-
KROZBYT Warszawa

„DAL” Towarzystwo Handlu Międzynarodowego S.A.
„DAL” Vereniging voor de Buitenlandse Handel N.V.
— Warszawa, Nowy Świat 40
Telefoon: 7-58-60 — Telegramadres: DALOS
Warszawa

Polskie Towarzystwo Handlu Zagranicznego dla
Elekrotechniki „ELEKTRIM”, Sp. z o.o.

Poolse Maatschappij voor Buitenlandse Handel in
Electrotechnische Artikelen „ELEKTRIM”,
Naamloze Vennootschap — Warszawa, Sien-
na 32
Telefoon 8-01-20 — Telegramadres: ELEK-
TRIM Warszawa

Polskie Zakłady Zbożowe — Biuro Handlu Zagra-
nicznego

Poolse Graanbedrijven — Bureau voor Buitenlandse
Handel, Warszawa, Kopernika 30
Telefoon Directie: 8-21-69 — Telegramadres
EXPEZET Warszawa

Państwowa Centrala Drzewna „PAGED”

Staats-Houtcentrale „PAGED” — Bureau voor Bui-
tenlandse Handel, Warszawa, Plac 3-ch
Kryży 18
Telefoon: 7-50-20/23 — Telegramadres: HA-
ZAPAEED Warszawa

„HORTUS” Import i Eksport Nasion

„HORTUS” Import en Export van Zaden, Warszawa,
Klonowa 20
Telefoon: 8-08-24/29 — Telegramadres: HORTUS Warszawa

„FILM POLSKI” Biuro Zagranicznego Obrotu Filmów

„POOLSE FILM” Bureau voor de In- en Verkoop van Films in het Buitenland — Marszałkowska 56

Telefoon: 8-61-33 — Telegramadres: IMEX-FILM Warszawa

Centrala Rybna

„Viscentrale, Bureau voor Buitenlandse Handel, Warszawa, Puławska 14
Telefoon Centrale: 7-10-22 — Telegramadres MOTORIM Warszawa

„PAPEXPORT” Centrala Eksportowo-Importowa

„PAPEXPORT” Import- en Exportcentrale voor de Papierindustrie — Warszawa, Wspólna 50
Telefoon: 8-10-00 — Telegramadres PAP-EXPORT Warszawa

Centrala Produktów Naftowych

Aardolieproducten Centrale, Warszawa, Rakowiecka 39
Telefoon: 4-00-20/25 — Telegramadres: PETROL, Warszawa

„POLIMEX” Polskie Towarzystwo Importowe Maszyn i Narzędzi

„POLIMEX” Poolse Import Maatschappij voor Machines en Werktuigen — Warszawa, Czackiego 7/9/11
Telefoon Centrale: 7-57 20 — Telegramadres: POLIMEX Warszawa

Centralny Zarząd Przemysłu Mięsnego

Centraal Bureau voor de Vleesindustrie, Bureau voor de Buitenlandse Handel, Warszawa, Żłota 37
Telefoon Directie: 7-33-80 — Telegramadres: POLMEAT Warszawa

Polskie Towarzystwo Maszyn Biurowych

Poolse Kantoormachines Maatschappij N.V. — Warszawa, Szpitalna 8
Telefoon: 8-27-25 — Telegramadres: TABULATOR Warszawa

Centrale Importowa Przemysłu Włókienniczego „TEXTIL-IMPORT”

Importcentrale voor de Textielindustrie „TEXTIL-IMPORT — Łódź

„LAS” Państwowa Centrala Leśnych Produktów

„LAS” Staatscentrale voor Bosproducten, Bureau voor Buitenlandse Handel, Warszawa, Al. Jerozolimskie 57
Telefoon: 8-72-21 — Telegramadres: ZALAS Warszawa

„DOM KSIAZKI” Centrala Obrotu Księgarskiego

„DOM KSIAZKI” Boekhandelscentrale — Bureau voor de Buitenlandse Handel, Warszawa, Wiejska 16
Telefoon: 8-23-77

Minex

Centrala Eksportowa Wytworów Przemysłu Mineralnego

Exportcentrale voor Mineraleproducten
Centrale d'exportation des produits minéraux
Enige exporteur van Mineraleproducten

Afdelingen

- CEMENT
- GLAS
- KRISTAL
- CERAMIEK
- MINERALEN

Telefoon-aansluitingen
8-28-75 8-19-80/1

Telegramadres:
MINEX-Warszawa

Banken:
Polski
Bank Narodowy
Warszawa

Bank Handlowy w
Warszawie
Warszawa

Code: Betley's
Second Phrase

KREDYTOWA 4
WARSZAWA

CIECH

Centrala Importowa - Eksportowa
Chemiczali i aparatury chemicznej Sp. z o. o.

Import en Exportcentrale voor
Chemicaliën en Chemische apparaten
Naamloze Vennootschap

•

Exporteert

Anorganische chemicaliën
chemicaliën bereid uit steenkoolteer en electronen - Organische chemicaliën - pigmentenverfstoffen - reagensen - pharmaceutische artikelen

Importeert

Laboratorium installaties
diverse chemicaliën - pharmaceutische artikelen

Adres:

WARSZAWA
UL JASNA 10

Telefoonansluitingen: 7-47-80 tot 87
Telegramadres: CIECH, WARSZAWA

Centrala Handlowa Przemysłu Skórzanego

ŁÓDŹ, Ul. Sienkiewicza 9

Telefoon 258-40 en 164-53

Telegramadres: SKORIMPEX, ŁÓDŹ

Bankrekening:

NARODOWY BANK POLSKI

Bijkantoor te Łódź

SKORIMPEX

Import- en Exportcentrale voor de Leerindustrie

Exporteert

alle producten van de Poolse leerindustrie
ledergalanterie - bewerkt leder - ruw leder

Levert

goederen naar alle werelddelen

**Stuurt op aanvraag catalogi,
monsters, foto's en offertes**

Varimex

Polskie Towarzystwo Handlu
Zagranicznego

WARSZAWA

Wilcza 50 — Telefoon: 7-48-00

Telegrammen: „VARIMEX”,
Warszawa

EXPORT

Voorwerpen der Volkskunst, Pools Handwerk,
Barnsteenproducten, Kerstboomartikelen, Borstels
en Penselen, Rubber Schoeisel en andere Rubber-
producten, zoals: Rijwiel Binnen- en Buitenban-
den, Ballen enz., Gramofoonplaten, Muziekinstru-
menten.

IMPORT

Diverse Artikelen, Technische Artikelen, Medische
Artikelen, Mineraalproducten, Grondstoffen voor
de Papierindustrie.

POOLSE MAATSCHAPPIJ VOOR DE BUITENLANDSE HANDEL N.V.

DALSPÓ

Exporteert

**ARTIKELEN DER LEVENS-
MIDDELENINDUSTRIE:**

aardappelproducten (aardappel-
meel, dextrine, glucose, aard-
appelvlokken), cichoreiwortels,
koffie, surrogaten, chocolade,
suikergoed, macaroni, alcoh-
olische dranken, bier, mout, gist,
zout enz.

TUINBOUWPRODUCTIE:

verse en gedroogde vruchten
in blik (vruchtenmoes, jams,

Przedsiębiorstwo Handlu Zagranicznego (Mij. voor Buitenlandse Handel).
Warszawa, Ul. Filtrowa 61 - Tel.: 7-58-80. Tel.adres: Dalspo, Warszawa.
Code: Bentley's 2-nd Phrase. Banken: Bank Handlowy N.V. Warszawa.
Narodowy Bank Polski, Warszawa.

geleien, sappen enz.), verse en
gedroogde groenten, blikgroen-
ten, honig.

LANDBOUWPRODUCTEN:

dieren (fok-, werk- en slacht-
paarden, Pools roodbont rund-
vee, varkens, pelsdieren, hazen,
pluimvee) oliezaden voor con-
sumptie (papaver, mosterd-
zaden en koolzaad), riet.

DIERPRODUCTEN:

slachtveeproducten, gelatine,

lebmaag, borstelharen.

VEEVOEDER:

hooi, stro.

BEVROREN WILD:

herten, wilde zwijnen, hazen,
wild gevogelte.

ANDERE ARTIKELEN:

lucifers, turf voor vulling, tuin-
bouwturf, turfproducten (isola-
tie voor pijpen, kurken voor va-
ten, tussenplaatjes voor capsu-
les, isolatieplaten enz.).

Export-artikelen: →

METALEXPORT

Przedsiębiorstwo Państwowe

WARSZAWA BRACKA 4

Postbox: Nr 442.

Telegramadres: METALEX-
Warszawa.

Telefoon: 7-49-60, 7-49-80.

FABRIEKSINSTALLATIES EN IJZERCONSTRUCTIES:

Kolenmijn- en mijnbouwinstallaties. Installaties voor de
suikerindustrie. Installaties voor gistfabrieken. Machines
voor de papierindustrie. Machines voor de bouwindustrie.
Kranen, liften en hijstoestellen. Stalen constructies en
bruggen. Scharen voor metalen. Pneumatische hamers. Per-
sen. Bakovens en machines voor bakkerijen. Machines voor
de vleesindustrie. Molens. Walsen voor hoogovenbedrijven.
Normaalspoor- en smalspoor kruiswissels.

SPOORWEGINSTALLATIES:

Spoorweginstallaties: normaalspoor-, breedspoor- en smal-
spoorinstallaties. Spoorwegmateriaal en onderdelen.

DIVERSE MACHINES, WERKTUIGEN:

Geëmailleerde, gegalvaniseerde en andere producten. Motor-
brandspuiten. Rijwielen en onderdelen. Eelectrotechnische
installaties en materialen.

„PAGED“

Panstwowa Centrala Drzewna
WARSZAWA

Agents:
BAKKER & RÖPCKE
Paleisstraat 14
Amsterdam

Sawn and Round Timber, Pit Props Pulpwood

Poolse Kolen Import Mij. n.v.

Willem Buytewechstraat 67
ROTTERDAM

Telefoon 35705
(3 lijnen)

Telex Nr. 38119

Telegramadres:
„POKIM“

.. Ciech ..

Centrala Importowo-Eksportowa
Chemikali i Aparatury Chemicznej
te WARSZAWA

wordt in Nederland vertegenwoordigd door
N.V. CHEMIEMONTANA

Herengracht 579, Amsterdam
Telefoon 30243

**voor Chemische en
Pharmaceutische Producten**

Papexport

Centrala Eksportowo-Importowa
Przemysłu Papierniczego
Warszawa

PAPIER

Agent: J. RODING
Heerengracht 444
AMSTERDAM-C.
Telef. 36648

en **CARTON**

N.V. VAN UDEN's

Transport-Bureau

Rotterdam
Amsterdam
Antwerpen

International forwarding, transhipment,
insurances, own ware houses
ROTTERDAM, Veerhaven 15
Telephone 2-13-00 - Tel. adres: Transuden

N.V. Internationale Vleeswaren- en Conservenfabrieken

DRIEBERGEN (Holland)

Uitgebreide

im- en exportzaken in

Aanbiedingen gaarne aan ons
adres Postbus 1 Driebergen,
(Holland) Tel. K 3438-8645 (4 lijnen)

★ Geslachte en
levende Varkens

★ Spek en Reuzel

Impexmetal

Centrala Importowo Eksportowa.
Przedsiębiorstwo Państwowe.

KATOWICE

UL Wita Stwosza 7

Tel. 329-60, 329-69, 366-85, 366-09.
Hoofdagentschap Warszawa, UL
Kredytowa 6 - Tel. 745-10, 745-11,
745-12.

Telegramadres:
IMPEXMETAL KATOWICE.

HOOGOVENPRODUCTEN o.a.:

Pijp, merk: „Ferrum” — Gegalvaniseerd plaatijzer, merk:
„Sedzimir” — Gegalvaniseerd golfplaatijzer — Zwart
plaatijzer — Profiel staal — Rails — Naadloze buizen —
Gegalvaniseerde pijpen met gelaste flens — Electrolytisch
zink — Gezuiverd zink — Ruw zink — Zink: „New Jersey”
— Zink legeringen — Staven van zink legeringen — Zinkblik
— Gegolfd zinkblik — Zinken bekers — Zinkpoeder.

IMPORT- EN EXPORTCENTRALE

Frijdal & Co.

Amsterdam C
Prinsengracht 701
Telephone 33973—39304

OFFER

All Polish raw materials,
products and manufactu-
res, and ASK;

offers of Dutch and Indo-
nesian products for Poland
Also arrange all barter-
transactions

CENTRALA ZBYTU WĘGLA

Przedsiębiorstwo Państwowe

Polen-Katowice

II. Kościuszki 30. Telefoon 85289, 85889.
Telegramadres: „Węglokoks Warszawa.”

Bijkantoren in havensteden:

Gdańsk—Wrzeszcz.
Ul. Batorego 26. Telefoon 41141 tot 41147.
Telegramadres: „Polcoal Gdańsk”.
Szczecin, Wały.
Bolesława Chrobrego 1. Telefoon 3295.
Telegramadres: „Polcoal Szczecin”.

Kolen-Verkoopcentrale-Staatsbedrijf N.V.

Kantoren in het Buitenland:

Oostenrijk — Wien 1.
Hessgasse 1. Telefoon U 295-14.
Telegramadres: „Węglokoks Wien”.
Frankrijk — Paris 9.
23, Rue Taitbout. Telefoon: Paris Provance 85-70.
Telegramadres: Węglokoks Paris.
Zweden — Stockholm.
Regeringsgatan 22. Telefoon: 21-68-09.
Telegramadres: „Koldelagat-Stockholm”.